Anul XXII. Aug.—Sept. 1932 Nr. 8—9.

REVISTA TEOLOGICĂ

= organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească. =

ABONAMENTUL: Pe un an 260 Lei. Pe o jumătate de an 130 Lei.
Pentru studenţi pe un an: 200 Lei.

ÎNDRUMĂRI PEDAGOGICE

PENTRU CATEHIZAREA ÎN ŞCOLILE PRIMARE.

După tratative, remonstraţiuni şi memorii de ani de zile Biserica a obţinut dela stat recunoaşterea postulatului de a-şi creşte „mieluşeii", pe care Mântuitorul Hristos i-a dat în grija slujitorilor Ei.

De aceea în acest studiu voi încerca să dau câteva desluşiri asupra mijloacelor celor mai nimerite pentru realizarea unui învăţământ religios rodnic în şcoalele noastre primare.

Cum însă cele mai bune mijloace didactice sunt, după un principiu pe care l-aş putea numi axiomatic, cele cari sunt în mai deplină concordanţă sau armonie cu firea copiilor, vom face întâi o plimbare fugitivă prin domeniul psihologiei infantile, studiind firea copiilor, în genere, şi manifestările sentimentului şi reprezentărilor lor religioase în special. Pe urmă, lesne va fi să găsim mijloacele de a armoniza învăţământul religios cu firea copilărească.

Recerinţele sufleteşti ale copilului diferă mult de acelea ale adultului. Una e psihologia adultului şi cu totul alta e a copilului. Concluziile observărilor psihologice asupra oamenilor maturi nu pot fi transplantate aidoma în câmpul psihologiei infantile şi al pedagogiei şi didacticei. Psihologia infantilă, adecă

genetică, nu cea generală, este cheia de boltă a pedagogiei şi didacticei. Numai psihologia religioasă genetică poate duce la o întemeiere raţională a unei metode de educaţie şi instrucţie.

In timpul din urmă s'a lucrat foarte mult pentru clarificarea acestei probleme. Psihologia infantilă şi-a îndreptat cercetările sale şi spre latura religioasă a vieţii sufleteşti. Ca să putem înţelege mai uşor rezultatul cercetărilor psihologice, le grupăm în jurul întrebărilor: 1. Ce experienţe îşi câştigă copilul despre Dumnezeu, în urma influenţei mediului natural şi a mediului social? 2. Cum îşi reprezintă copilul lumea cerească, pe Dumnezeu, pe îngeri, evenimentele despre cari i se vorbeşte în istorioarele biblice? Ce întrebări se pot ivi în viaţa religioasă a copilului şi cum le rezolvă el?

Teologul german Niebergall în tratatul său: „Religia copilului" scrie următoarele: „Copiii abia se ridică deasupra naturii, de aceea sunt foarte sensuali; înţeleg uşor cele accesibile simţurilor; au fantazie vie, deci le plac minunile şi poveştile. Viaţa lor sentimentală este puternică, înclinată spre plăceri. Se simt foarte nesiguri, reclamă ajutor, sprijin. Au simţ pentru adevăr, dar şi pentru minciună, încăpăţinare, egoism. Sunt supuşi faţă de autoritatea externă. Voinţa lor este spontană, instinctivă". Din acestea deduce el, că fantazia copiilor este favorabilă pentru tablourile unei lumi transcendentale. Ei însufleţesc bucuros în mod animistic lumea neînsufleţită. Viaţa lor afectivă, simţul lor de stimă, de intuiţie, puterea lor de imaginare sunt foarte potrivite pentru religie. Educatorul poate conta liniştit cu faptul, că religia este sădită în inima omului şi aşteaptă numai să fie deşteptată. Dumnezeu este pentru copii marele patron, păzitor, apărător şi hrănitor. Religia legii — zice mai departe renumitul teolog — este foarte potrivită pentru copii. Aceasta este religia originală, naturală copilărească, cu o evlavie naivă, afectivă, egoistă şi îmbrăcată în haina pestriţă a minunilor, cu toată frumuseţea naivităţii

copilăreşti. Datorinţa noastră este numai aceea, să altoim în aceasta religie naturală-copilărească religia Mântuitorului. E însă absolut necesar, să rămână, să se păstreze principiile religiei copilăreşti şi să formeze acel fundament, pe care să se zidească religia spirituală.

Afirmările teologului Niebergall sunt întregite de rezultatele cercetărilor în domeniul psihologiei religioase pe baza cărora putem constata faptul, că la formarea religiei în sufletul copilăresc colaborează doi factori: experienţa religioasă câştigată în urma influinţei mediului social şi natural şi fantazia. Experienţa contribue la trezirea şi desvoltarea sentimentului religios, iar fantazia ajută la obiectivarea acestuia.

În religia experienţei stăpâneşte realitatea şi experienţa proprie, în religia fantaziei domneşte poezia şi simbolul. Prin puterea şi frumuseţea naturii precum şi prin fenomenele acesteia, prin superioritatea celor maturi, cari totuşi, ca nişte neputincioşi se închină în faţa Celui atotputernic, intră Dumnezeu în viaţa copilului. Experienţa religioasă apare cu o deosebită vioiciune în urma fenomenelor naturale, în faţa cărora stăm neputincioşi şi suntem siliţi să presupunem existenţa Celui de sus, dela care depinde totul. Acelaş efect îl au bucuriile sau loviturile sorţii în familie, dacă acestea vor fi primite cu mulţumire, sau vor fi suportate cu resemnare plină de umilinţă în faţa Aceluia, care le-a trimis, iar nu cu un spirit răsvrătit de ateu. — Rugăciunile părinţilor, dacă acelea sunt rostite cu o adevărată evlavie şi cu umilinţă neprefăcută, produc de asemenea o rodnică experienţă religioasă în sufletul copilului. Lumea transcendentală se strecoară pe nesimţite în sufletul copilului în momentele de umilinţă — de altcum neobicinuite — ale tatălui în faţa Părintelui ceresc.

In religia experienţei lucrează în copil o realitate superioară, care pătrunde în mod nemijlocit în viaţa lui sufletească. Pe baza experienţei sale el

se simte în absolută atârnare de această realitate superioară, iar încrederea desăvârşită în Divinitate promovează sentimentul de viaţă.

In religia fantaziei încearcă copilul să-şi închipue, să-şi reprezinte pe Dumnezeu şi puterea Lui. Materialul pentru aceste reprezentări — cari trebue să corespundă sentimentelor lui religioase — îl primeşte copilul din lumea înconjurătoare. Aici îi stau într'ajutor reprezentările simbolice oferite de generaţia mai bătrână. Produsul religiei fantaziei este chipul lui Dumnezeu, ceriul cum şi-l zugrăvesc ei etc. Ea exercitează o influinţă puternică asupra vieţii. Deoarece creaţiunile fantaziei sunt produsul sentimentului, care tinde să se manifeste, este firesc să se producă o reciprocitate şi anume activitatea fantaziei să contribue la promovarea sentimentului religios.

Aceste priviri generale în sufletul copilului ne vor ajuta foarte mult la rezolvirea altor probleme, şi anume la alegerea materialului şi la predarea acestuia. Munca educatorului seamănă foarte mult cu a grădinarului, care cunoscând bine ogorul, ştie cum să-l lucreze, ştie ce şi cum să samene. La fel procedează şi pedagogul. In măsura în care va reuşi să cunoască sufletul, va şti alege materialul potrivit şi calea cea mai bună pentruca acest material să-şi ajungă scopul.

Invăţământul religios trebue să producă viaţă religioasă-morală, trebue să formeze caractere religioase-morale. El să nu se mărginească nici când la comunicarea de noţiuni. Precum lumina din lumină se aprinde, aşa să tindă aceasta, ca prin viaţă să producă viaţă. Viaţa religioasă a fost obiectivată şi astfel eternizată în opere nepieritoare şi se împărtăşeşte ca religie obiectivă, ca prin aceasta să se deştepte, să se aprindă lumina vieţii religioase subiective.

In învăţământul religios adevărat e vorba deci de cunoştinţe cari trezesc sentimente religioase. Astfel de sentimente pot fi trezite în rândul prim

prin istorisiri. Din acest fapt rezultă, că materialul principal pentru învăţământul religios este cel istoric. Acest material ofere hrana potrivită pentru cea mai activă forţă sufletească a copilului, pentru fantazie.

Pentru formarea concepţiei de viaţă religioasă, precum şi pentru adâncirea şi întărirea convingerii serveşte materialul dogmatic. Iar cel liric are scopul să intensifice sentimentul religios.

Alegerea şi împărţirea materialului religios formează un capitol vast şi prea esenţial pentru a-l putea trata în cadrele înguste ale unei conferinţe, de aceea rămâne să se facă un studiu temeinic în aceasta privinţă, iar pentru a promova bunul mers al învăţământului religios, să se publice o serie de lecţii model elaborate în întregime de cei competenţi în materie.

In cadrele posibilităţii voi încerca să dau câteva indigitări cu privire la felul de predare a materialului religios.

Dintre principiile didactice în şcoala noastră cel mai mult respectat este şi azi acela al treptelor formale herbartiene. Timpul nu-mi permite să lămuresc acum baza psihologică a acestui principiu. Amintesc numai atâta, că după părerea lui Herbart apercepţia înseamnă primirea şi asimilarea reprezentărilor noi în masa celor vechi. Această metodă s'a dovedit ca un eminent mijloc tehnic pentru comunicarea de cunoştinţe. In cele ce urmează voi schiţa mersul învăţământului conform acestui principiu.

Treptele formale sunt cinci: Pregătirea cu anunţarea ţintei, predarea, asocierea, sistematizarea şi aplicarea.

Treapta primă: Pregătirea cu anunţarea ţintei. Aici vom pregăti predarea cunoştinţelor prin aceea, că prin întrebări potrivite chemăm în conştiinţa elevului acele reprezentări ale lui, cari stau în raport cu cunoştinţele noi, şi vor servi la lămurirea acestora. Catihetul va întregi şi va îndrepta cunoştinţele vechi ale elevului. In felul acesta vom putea evita eventuale obstacole în desfăşurarea ideilor.

Totodată vom putea trezi în elev o aşteptare încordată, care promovează perceperea cunoştinţelor noi şi vom putea anunţa ţinta formulând subiectul într'un ton potrivit interesului copilăresc.

Treapta II. Predarea. Aceasta constă în expunerea materialului nou, care trebue prezentat astfel, încât cunoştinţele noi să se poată uşor asocia şi contopi cu cele vechi. Pentru răuşita lecţiei vom griji, ca greutatea materialului predat să nu treacă peste puterile elevului, să scoatem bine la iveală esenţialul, ca prin predarea noastră să îngăduim timp de asimilare, să nu indispunem, sau plictisim pe elevi.

Treapta III-a este asocierea, care are scopul să pună în legătură cunoştinţele noi cu cele vechi. Să formăm legături numai între idei analoge şi de valoare, cu scopul de a scoate la iveală motivele esenţiale asemănătoare. Pe calea aceasta de asociere a reprezentărilor înrudite ajungem cu elevii la o judecată generală.

Treapta IV-a: Sistematizarea. Dacă pe treapta asocierii am legat cunoştinţele noi cu cele vechi şi am pătruns înţelesul lor general, în sistematizare, vom stabili expresia potrivită pentru materialul nou aperceput, îl vom pune în legătură sistematică cu materialul noţional mai vechiu şi-l vom imprima temeinic. Cu cât mai temeinic şi-a asimilat elevul materialul concret, cu cât mai multe reprezentări asemănătoare se asociază la cunoştinţele noi câştigate cu atât mai uşor va decurge procesul de abstracţiune provocat prin întrebări potrivite.

Treapta V-a: Aplicarea. Ea are scopul, ca prin îndrumări practice să-l facă pe elev capabil de a afla legătura între noţiunile abstracte şi viaţa practică, între teorie şi practică, între abstract şi concret, de a făuri şi întări legătura între şcoală şi viaţă.

Precum vedem primele patru trepte au scopul să ajute pe elev la asimilarea unor cunoştinţe prin activitatea aperceptivă a intelectului. Interesul este de natură intelectualistă, întrucât urmăreşte prelu-

crarea logică a materialului didactic. Dacă vom aplica în mod schematic această metodă în învățământul religios, urmarea naturală va fi intelectualizarea acestuia. Religia va fi considerată în rândul prim ca știință, nu ca viață propriu religioasă. Factorul secundar devine principal, iar cel principal cade pe planul al doilea. Prin aceasta se va forma un obstacol periculos pentru viața religioasă. Elevii vor fi îndrumați în mod sistematic a privi ca scop ultim al învățământului legăturile de idei și activitatea intelectului.

S'a atras adeseori atenția asupra acestui pericol. Unde e vorba de predarea materialului pentru formarea sufletului, care trebue mai presus de toate simțit, vom fi siliți să părăsim schema obicinuită a treptelor formale. Ne vom ține de ele în măsura în care avem nevoie să introducem pe elev în lumea reprezentărilor religioase. Dar această lature intelectualistă trebue întregită cu deșteptarea sentimentului religios-moral și cu inactivarea voinței creștinești, pentrucă sufletul sau conștiința este rezultanta funcționării simultane a trei puteri sufletești: inteligența, sentimentul și voința. Catehetica contimporană bazată pe psihologie aplică în învățământul religios așanumitele trepte psihologice, cari stau în desăvârșită armonie cu principiile pedagogice ale divinului Invățător. Pe această cale ne vom putea apropia de ținta noastră ultimă, de a împărtăși prin învățământul nostru religios adevărata religie, de a sădi în sufletul copiilor sf. Evanghelie, nici decum numai niște cunoștințe despre religie.

Catehetul trebue să-și dea silința, ca sf. Evanghelie și în învățământ să fie înțeleasă de către elevi ca „veste bună", veste de bucurie. Acesta este scopul general al învățământului și pe acesta să nu-l pierdem nici când din vedere. Lecția noastră să aducă veste bună, nu numai moralizări sau teorii. „Vestea bună" despre mântuirea pe care ne-a adus-o nouă Mântuitorul nostru Isus Hristos. De aceea imediat la începutul învățământului să

trezim în copii dorul după mântuire, să-i facem conştienţi, că în acest învăţământ e vorba de fericirea, de însaş viaţa lor. Aceasta să fie pregătirea. Să nu lăsăm pe copii în credinţa, că ora de religie ar fi pentru aceea ca să înveţe pe din afară o lege morală, sau o întâmplare din trecut. Nu — ci imediat la începutul lecţiei să iasă la iveală raportul acesteia cu recerinţele vitale ale sufletului copilăresc. Chiar şi unde e vorba de un material istoric, să se pună acesta în raport cu prezentul, căci numai astfel vom primi îndemn de a tinde spre scopul urmărit.

Pe treapta aceasta de pregătire, de întroducere a lecției ne putem folosi în mod potrivit și de asociere, făcând legătură între ideile pe cari le au elevii și între acelea pe cari dorim să le comunicăm. Prin întrebări potrivite catehetul pune în legătură materialul nou cu cel din ora premergătoare. La făurirea acestei legături să grijim însă, ca nu cumva prin prea multe şi nepotrivite întrebări să ne abatem dela scopul adevărat al pregătirii, dela trezirea sentimentului religios. Dacă am reuşit să spunem noul material în legătură vitală cu elevul, atunci lecţia îşi va ajunge ţinta. Deci în lecția mea să nu se pară că vorbesc exclusiv „despre samarineanul milostiv" pentru a face elevilor cunoscută o întâmplare, care trebue să-mi servească numai ca mijloc pentru scopul adevărat. Scopul adevărat este de a arăta elevilor ce faptă frumoasă este milostenia.

După pregătire urmează expunerea, care va arunca lumina necesară asupra subiectului, ca să fie pătruns mai uşor de elevi. Printr'o procedură psihologică vom putea pune materialul istoric sau dogmatic într'o legătură vitală cu dorul trezit al elevului și apercepția se va face uşor în sufletul primitor. Adevărul vecinic va pătrunde inima fragedă şi va fi înţeles ca cuvântul lui Dumnezeu.

La acest rezultat nu vom putea ajunge numai printr'o legătură aperceptivă a reprezentărilor, ci mai mult prin raportarea materialului la recerința vitală

corespunzătoare. Cel mai bun mijloc pentru aceasta este expunerea intuitivă cerută de activitatea fantaziei copilăreşti. Pentru a hrăni fantazia copilului aşa cum aceasta pretinde, expunerea materialului să se facă printr'o zugrăvire minuţioasă şi întru cât va fi posibil în formă dialogică. Aşa d. e. în lecţia „Chemarea lui Avram" prelegătorul spune între altele „şi Avram a eşit din ţara sa"... Ori, aceste cuvinte spun prea puţin. Pentru mintea copilului o astfel de emigrare poate fi considerată şi ca o plăcere şi ca o povară. Ca lecţia să-şi ajungă scopul său se cere o zugrăvire minunată a faptului. Catehetul va face în gând împreună cu elevii săi o asemenea călătorie. Insă când soarele deşertului prăjeşte, când văzduhul vibrează de năduşală, oameni şi animale cu spatele încovoiate de povară înoată prin nisipul arzător, sudoarea usturătoare şi nisipul spulberat de vânt pătrunde până în ochi, praful deformează feţele, un morman de nisip se ridică înapoia celuilalt fără sfârşit. Oamenii lui Avram se întreabă cu groază: au nu ne-am rătăcit? Afla-vom apă undeva în deşertul înfierbântat? Au nu pândesc din apropiere fiare sălbatice asupra noastră ş. a. m. d. Astfel vor simţi copiii în sufletele lor micimea puterii omeneşti şi atotputernicia lui Dumnezeu şi vor răsufla uşuraţi din adâncul sufletului lor, când vor afla despre reuşita călătoriei lui Avram. In forma aceasta va fi o urmare firească a lecţiei convingerea, că numai Dumnezeu a putut să-i ajute, că numai credinţa în Dumnezeu a dat acestui om putere, ca să ajungă la ţintă.

O altă recerinţă a expunerii intuitive este forma dialogică. Este o mare deosebire, că lăsăm să vorbească persoanele istoriei sau comunicăm noi numai conţinutul dialogului. De ex. în lectura „Isus ca prunc de 12 ani". In această istorie de pildă prin cuvintele: „Iosif şi Maria l-au căutat" spunem foarte puţin şi nu silim fantazia copilului să-şi reprezinte, să audă, să trăiască un asemenea eveniment. Insă cu totul altul va fi rezultatul dacă istorisim dupăcum ur-

mează: „Părinţii lui Isus au călătorit o zi întreagă, crezând că copilul lor este împreună cu ceilalţi. Seara la un han au ajuns pe rudeniile lor şi le-au strigat acestora de departe: „Nu aţi văzut pe micul nostru Isus?" „Nu", răspunseră aceştia, „cu noi nu a fost". „O, Doamne", zise Maria înspăimântată, „atunci va fi rămas în Ierusalim. Ce va fi făcând singur într'un oraş aşa de mare? Cum se va teme micuţul de el?" Şi s'au hotărât numai decât să se întoarcă la Ierusalim.

Copiii doresc să intuiască, să vadă, să-şi reprezinte, dacă voim să-i interesăm. De aceea expunerea să fie cât se poate de clară, sugestivă şi impresionantă. Dascălul care învaţă pe copii să vadă, va avea ochi plini de lumină în faţa lui. „Prin intuiţie se naşte interesul, care agereşte şi adânceşte privirea. Ochiul intern intuieşte şi meditează. Cu cât e privirea mai profundă, cu atât mai rodnică va fi cugetarea", zice un cugetător german în aforismele sale.

Acelaş lucru îl aflăm şi în lumea credinţei. O singură intuire puternică e în stare să schimbe cu desăvârşire viaţa sufletească a omului. Evlavia adevărată şi vie trăieşte din una sau mai multe intuiţii. Marele filozof german Velkelt, în opul său: „Gewissheit und Wahrheit" accentuiază importanţa intuiţiei, îndeosebi pentru morală şi religie. Credinţa creştină trăieşte din intuirea lui Isus, a măririi Lui spirituale, a tabloului intern al fiinţei Lui. Credinţa însaş este o intuiţie spirituală. Ceeace va fi intuit cu sete internă va putea trezi viaţă.

Cu privire la următoarele trepte să fim cu luare aminte, ca dorul de viaţă religioasă trezit odată să nu se înpotmolească în operaţiunile intelectuale speculative ale asocierii şi aprofundării.

Pentru a evita acest neajuns asocierea şi aprofundarea se poate face în mod mai satisfăcător prin „apreciere", care constă în asocierea adevărului nou cu viaţa sufletească. Acest proces, din punct de vedere religios, are mai mare importanţă decât

asociaţia reprezentărilor după metoda herbartiană, pentrucă persoana a cărei voinţă şi sentiment este pus în mişcare prin expunere, prin „apreciere" potrivită primeşte adevărul nou în viaţa internă luând o atitudine personală faţă de el.

Bunurile religioase: sf. Scriptură, Mântuitorul, credinţa, nădejdea, dragostea, precum şi întărirea şi înălţarea oferită de acestea unui suflet zdrobit erau prea neglijate într'un învăţământ religios intelectualist.

Numai printr'o apreciere potrivită a acestor bunuri religioase va putea înţelege elevul, că în învăţământul religios nu este vorba numai de cunoştinţe religioase şi de legi bisericeşti şi morale, ci în rândul prim de satisfacerea recerinţelor propriei vieţi sufleteşti.

Continuarea aprecierii se face pe treapta a IV-a care este aprofundarea în conştiinţă. Este un rezultat frumos, dacă am ajuns până acolo, ca elevii să ştie aprecia darurile sfintei Evanghelii şi să vadă in acelea bunuri, după cari însetează sufletul lor. Şi aici suntem adeseori ameninţaţi de pericolul intelectualizării. Pentrucă dela aprecierea bunurilor religioase, până la credinţa vie, activă în aceste bunuri mai este un drum foarte greu şi plin de obstacole, ca: minţirea conştiinţei, lenevirea internă, contrazicerea cu Duhul lui Dumnezeu care se apropie, şi alte primejdii, cari se ridică neîncetat din desbinarea internă în sufletul omului şi din cătuşile trupeşti în cari se aflä acesta.

De aceea trebue să întărim şi să aprofundăm conştiinţa valorilor trezită odată; adecă să trezim şi să sprijinim în elev acele îndemnuri interne, în cari acesta aude cuvântul lui Dumnezeu cel milostiv vorbind în sufletul lui.

Convingându-se elevul că sfânta Evanghelie satisface propriile recerinţe sufleteşti, va putea simţi şi harul care se coboară asupra lui prin sfânta Evanghelie.

Bazaţi pe această convingere, să-i arătăm cu câtă sfinţenie are să se poarte faţă de acest har, căci acela care-l va pierde din vina proprie, va atrage mânia lui Dumnezeu asupra sa dispreţuind ajutorul cel mai puternic. Să-i arătăm ce pierd acei oameni, cari n'au sfânta Scriptură, n'au pe Isus, n'au pacea dorită nici dincoace, nici dincolo de mormânt. Mulţi copii cresc în familii, în mediu necreştin, ateu. Acestora trebue să le evidenţiăm deosebirea între viaţa trăită cu Isus şi între cea fără Isus.

Prin neîncetata asemănare a valorilor să deprindem pe copil a observa bunurile pe cari le are un creştin adevărat şi de câte bunătăţi nepreţuite este lipsit un necreştin. Astfel se vor trezi în sufletul copilului acele necesităţi, cari îi vor părea ca nişte porunci de sus şi cari îl vor sili să fie tare în credinţă, fiind vorba de viaţa lui proprie.

Mijlocul de o valoare supremă pentru a cuceri sufletul copilului în pofida tuturor obstacolelor, este şi va rămânea privirea spre Isus, spre viaţa, patimile, moartea şi învierea Lui.

De aceea pe treapta aceasta va trebui să desvoltăm un deosebit de strâns raport între Isus şi elev. Elevii să înţeleagă că bunul suprem al vieţii noastre este un dar al iubirii Lui faţă de noi. A prezenta pe Isus ca pe un izvor al tuturor bunătăţilor înseamnă a imprima în inimile fragede chipul preamărit al lui Isus.

Dacă învăţământul religios va îndrepta privirea elevilor, din mijlocul mulţimii de intuiţii, asupra lui Isus, şi îi va convinge, că în Evanghelia Lui zace comoara cea mai scumpă a vieţii omeneşti, prin aceasta va atribui lui Isus ce I se cuvine ca unui cap al Bisericii şi va contribui la întărirea împărăţiei Lui în inimile oamenilor.

Dupăce am deşteptat conştiinţa valorii mari a sfintei Evanghelii şi sentimentul profund al responsabilităţii în faţa lui Dumnezeu, urmează chemarea la fapte. Omul pătruns de adevărul divin se simte dator Lui cu viaţa sa şi aşteaptă să fie chemat în

slujba Stăpânului ceresc. Această chemare urmează în mod firesc în procesul de viaţă religioasă produsă prin învăţământul de până acum şi-i formează o încheiere adevărată acestuia.

Deosebirea acestei trepte psihologice de cea formală schematică este evidentă. In treptele formale de obiceiu se face o îndrumare teoretică, o operaţiune de noţiuni, iar cele psihologice au ca scop, să trezească un impuls de viaţă îndrumată spre Dumnezeu şi împărăţia Lui. Această mişcare a sufletului se poate ajunge prin rugăciune înălţătoare, sau prin fapta care să fie realizarea îndemnurilor date în lecţie. Dacă de pildă catehetul a vorbit despre samarineanul milostiv, arătând copiilor ce faptă frumoasă este milostenia, la sfârşitul orei să întrebe pe elevi: „Care poate şi care vrea să meargă cu mine să vizităm şi să ajutăm pe prietenul nostru N. N. care zace bolnav?" Să împreune în forma aceasta cuvântul cu fapta de câteori se dă ocazie.

Treptele formale nu le vom putea dispreţui nici când. Noi ştim bine că în învăţământ întâlnim adeseori material care trebue să fie pătruns şi asimilat în mod intelectual. In cazuri de acestea catehetul va fi silit să insiste mai mult pe lângă formarea corectă a noţiunilor, se va îngriji însă ca scopul teoretic să nu primeze în dauna celui practic, elevul să nu rămână cu impresia că scopul ultim al catehizării a fost formarea noţiunilor.

Ca notă determinantă în învăţământul religios să stăpânească mişcarea sentimentului şi a voinţei creştineşti, ca elevul să simtă neîncetat, că toate cunoştinţele teoretice sunt în serviciul scopului practic, care este: „a trăi ca un bun creştin".

Dacă reuşim să făurim o firească legătură între lecţiile noastre şi între viaţa reală, nu ne vom mai teme de o lipsă de claritate noţională, pentrucă sf. Evanghelie conţine numai adevăruri, cari au putere de viaţă şi sunt strict necesare pentru viaţă.

Un interes, care îşi are rădăcinile sale în recerinţele vieţii personale proprii, va avea mai mare

valoare şi va fi mai durabil, decât interesul născut dintr'o simplă legătură a reprezentărilor, cu oricâtă artă pedagogică s'ar face aceasta. Interesul intelectualist depinde în rândul prim de arta didactică a dascălului şi se stinge îndatăce acestuia îi lipseşte darul de a produce neîncetat reprezentări noi.

Insă un interes, care este înrădăcinat în dorul de viaţă personală, va apropia de sf. Evanghelie pe elev, care şi în gândurile lui în mod independent şi permanent se va ocupa de Ea. Dorul de viaţă personală satisfăcut în ora de religie va face pe copil să îndrăgească pentru totdeauna învăţătura Aceluia, care a venit, ca fiecare dintre noi viaţă să aibă.

Preotul Dr. NICOLAE TERCHILĂ.

ÎNVĂŢĂMÂNTUL RELIGIOS ÎN ŞCOALA SECUNDARĂ.

Scopul învăţământului religios în şcoala secundară este însuşirea de către elev a unei culturi religioase complecte şi formarea personalităţii sale creştine. Nici numai cultura materială, nici numai cultura formală, ci armonizarea ambelor postulate ale învăţământului religios într'o cât mai desăvârşită sinteză. In măsura în care instrucţia se va înfrăţi şi va concreşte cu educaţia, în aceeaş măsură scopul învăţământului religios va fi satisfăcut şi formarea personalităţii religioase-morale a elevului va fi deplin asigurată.

Dacă acesta este scopul învăţământului religios, să vedem cari ar fi, sau ar trebui să fie, preocupările de instrucţie şi educaţie a profesorului de religie, atât teoretice cât şi practice, pentruca învăţământul religios să-şi ajungă acest scop. Programa analitică a fiecărei clase de liceu ne arată care este materialul religios care se studiază.

Din cuprinsul acestui material se desprind preocupările de căpetenie ale catihetului în predarea religiei, precum urmează:

In clasa întâi se predau Istorioare Biblice din Testamentul Vechiu şi Nou, precum şi ceva din Viaţa Mântuitorului, — iar în clasa a doua Parabolele evanghelice.

Acest material este foarte potrivit pentru mintea şi sufletul copiilor din clasa întâia şi a doua. Numai cu o condiţie, anume: să fie predat în chip cât se poate uşor şi atrăgător. Firea şi imaginaţia copilului din primele clase de liceu este predispusă în

chip special spre povestiri şi descrieri intuitive. Istorioarele biblice, viaţa şi minunile Mântuitorului, cadrul oriental şi mistic în care s'au desfăşurat, puterea divină care le-a săvârşit şi binefacerile pe care le-au adus pentru om, sunt tot atâtea semne şi mijloace cari deschid în sufletul elevului largi orientări de gândire şi viaţă, cari satisfac cu prisosinţă setea imaginaţiei şi a inimei sale dornice de fapte miraculoase şi divine.

In privinţa parabolelor, — mediul social şi patriarhal din care au fost luate subiectele lor, pilduirile lor, poezia şi frumseţea neatinsă de nimenea în acest gen şi în aşa măsură, desvoltă în sufletul copilului simţul frumosului, năzuinţa intimă spre mai bine şi spre mai multă bunătate, îl îndeamnă să facă şi el fapte de samarinean, să evite faptele rele şi să-şi însuşească virtuţi alese, podoabe pentru suflet şi viaţă.

Dacă învăţământul religios în clasa întâia şi a doua satisface interesul şi imaginaţia elevului şi dă cugetului său motive şi îmbolduri de nobilare şi dispoziţii spre fapte creştine, preocuparea lui de căpetenie în primele două clase secundare, sub raport teoretic ca şi practic, este la înălţimea menirii sale instructive şi educative.

In clasa a treia şi a patra, elevii fac Istorie bisericească universală şi naţională, cu primele noţiuni de dogmatică [crezul] şi liturgică. Aici deja învăţământul este mai pretenţios şi mai complicat, se cer nume şi date precise cari reclamă mai multă atenţie şi osteneală atât din partea profesorului cât şi din partea elevului. Nu este uşor de adaptat materialul istoric cerinţelor spirituale ale elevilor din clasa a treia şi a patra secundară. De aceea adeseori profesorul cade în ştienţifism, în prea multe amănunte sau în greşala de-a învăţa „de aici până aici", ceeace depărtează religia de sufletul elevilor. Pentru a face acest învăţământ istoric interesant şi educativ, trebue debarasat de balastul prea multelor date şi amănunte istorice, cari îngreunează

materialul de predat. Problemele trebue privite şi adâncite în esenţa, nu în amănuntele lor. La istoria universală a bisericii este necesar a se arăta binefacerile creştinismului şi ale religiei în general asupra evoluţiei culturale a omenirii. Se va sublinia care este partea de contribuţie şi puterea inspiratoare a domeniului culturii, a ştiinţelor, artelor etc. In sfârşit, catihetul va face din repetiţii un rezumat clar şi obiectiv al istoriei culturale, sociale, morale şi religioase a omenirii.

La istoria bisericii naţionale ortodoxe este util şi necesar a sublinia, influenţa religiei asupra desvoltării noastre culturale, literare şi artistice, rolul bisericii în viaţa naţională şi politică a poporului român în diferite provincii şi epoci, şi în fine ierarhii şi figurile ortodoxe cu misiune şi activitate epocală şi providenţială în viaţa şi în istoria neamului românesc. Dacă elevul a asimilat acest material şi poate recapitula în puncte clare şi precise roadele creştinismului în ogorul istoriei universale şi naţionale, dacă poate să-şi dee seama conştient şi convins că Biserica a fost o idee, forţă şi o mare binefacere pentru cultura şi civilizaţia omenirii şi pentru poporul nostru îndeosebi, învăţământul religios istoric este deplin mulţumitor.

Practic acest învăţământ se va dovedi şi se va manifesta sub formă de respect faţă de trecut, va fi o apologie a creştinismului în faţa criticilor negative, cari nu au cuvinte bune faţă de religie şi totodată va deveni pentru elev o sursă de bogată inspiraţie de creaţii culturale pentru viitor.

In clasa a cincea întră în program Dogmatica, principiile de cunoaştere creştină. Este momentul când elevul îş pune întrebări despre rostul vieţii şi a lumii, caută răspunsuri serioase şi documentate şi încearcă să-şi înfiripeze o concepţie armonică şi unitară despre lume şi om. Dogmatica îi vine în ajutor şi-l ajută să-şi echilibreze dela început conştiinţa şi concepţia despre lumea psiho-fizică cu ajutorul dogmelor, cari rezumă şi concentrează cuge-

tarea creştină. Depinde de personalitatea şi ingeniozitatea, pedagogică şi didactică a catihetului, ca din materialul arid în aparenţă al dogmaticei să facă un studiu de atracţie pentru elevi. Expunerea dogmelor creştine, raportul lor comparativ cu credinţele altor confesiuni şi secte, contactul lor cu ştiinţa şi cu filozofia, ofera foarte interesant şi bogat material de cunoaştere şi atracţie pentru elev. Studiul lor desvoaltă reflecţia, simţul critic şi puterea de sistemizare şi adâncire a adevărurilor relevate. Dacă profesorul va şti însufleţi acest material dogmatic prin exemple intuitive, comparative şi raţionale, va înregistra un hotărât succes în activitatea sa şcolară. In schimb, dacă va scolasticiza problemele şi le va trece prin filtrul cazuismului şi probalismului, rezultatul va fi diametral opus aşteptărilor.

Preocuparea fundamentală a profesorului în predarea dogmelor este cunoaşterea cugetării creştine de către elevi în aşa măsură, încât să-şi formeze o concepţie creştină trainică şi raţională despre lume şi viaţă, asociată de hotărârea sinceră de-a o şi trăi în fapte, în conduită zilnică, şi cu aceasta ajungem deja la:

Materialul clasei a şasea: Morala creştină. Este aşezată foarte bine după dogmatică, fiindcă morala creştină este un fruct al doctrinei creştine. Pe lângă aceasta, vârsta elevului la această epocă prezintă un stadiu de prefacere, un clocot sufletesc şi sensitiv, când necesită serioase orientări practice. Morala cu principiile ei de călăuzire practică cu dreptarul ei care cuprinde cele mai superioare norme şi condiţii ale bunăstării şi fericirii individuale şi sociale, este chemată să între ca un nou aluat în formarea şi în frământătura sufletească a elevului adolescent. Aici este mai uşor lucrul catihetului, deoarce morala creştină a devenit un bun atât de comun şi e atât de aproape de realitatea vieţii curente, încât nu mai necesită prea multă justificare. Ceeace reclamă ca să sădească adânc în conştiinţa elevilor catihetul

este seriozitatea şi sinceritatea de-a aplica şi trăi morala în lupta cu patimile şi în cazurile concrete ale vieţii.

Un adolescent care îşi zideşte viaţa pe temelia dogmelor creştine, iar acestea le exemplifică şi le personilizează în doctrina morală creştină, şi-a zidit concepţia lui despre lume şi viaţă, casa lui sufletească pe o stâncă, pe care nici o ispită sau putere omenească nu este în stare să o clintească. Acest elev este idealul culturii religioase integrale, la care este chemat să viseze şi să-l coboare în realitate, catihetul.

In clasa a şaptea obiectul religiei îl formează Apologetica, studiul expunerii şi apologiei principiilor fundamentale a religiunii creştine. In contact cu alte studii sau cu lecturi potrivnice creştinismului, cu diferite curente filozofice, sociale şi sectare, elevul este supus îndoelilor şi nevoilor de mai multă justificare şi apărare a doctrinei sale religioase şi morale. Aici îi vine în ajutor Apologetica, studiu de filozofie religioasă, cu ajutorul căreia elevul din preajma maturalităţii intelectuale, în măsura posibilităţii şi a marginilor de cunoaştere îşi raţionalizează şi documentează convingerile creştine. Critica obiectivă este călăuza lui infailibilă. El îl ajută ca să străbată erorile, cugetările false şi să iasă biruitor din lupta cu îndoielile. Dacă un elev absolvă liceul înarmat cu o privire generală, dar clară, asupra cuprinsului doctrinei creştine şi dacă în viaţa lui valorifică practic ceeace a studiat la orele de religie, cu un cuvânt dacă rămâne un creştin bun şi luminat, un om convins şi o personalitate creştină, religia şi-a ajuns scopul, iar profesorul de religie s'a achitat onorabil de misiunea sa.

Din punct de vedere practic, religia în şcoală are menirea să formeze activişti în domeniul vieţii, — oameni cari să-şi conformeze conduita cu credinţa, cari iau din Biserică noui puteri în lupta cu patimile şi se avântă eroic în vâltoarea vieţii păgâne creştinându-o prin fapta şi cuvântul lor.

Religie dinamică, religie luminată de rațiune, încălzită de sentimente şi realizată prin voință şi har, aceasta este scopul învățământului religios în şcoala secundară, şi acest scop trebue să formeze preocupările cele mai serioase a profesorului catihet.

In ceeace priveşte motivele cari pledează pentru religie în constituirea unei discipline în programul învățământului religios şi mai ales motivele cari vorbesc pentru aşezarea religiei drept principiu şi cea mai fericită sinteză a învățământului în şcoala secundară, între altele sunt următoarele:

1. Religia este un fenomen sufletesc indisolubil şi universal legat de sufletul omului. N'a existat şi nu există popor fără religie.

2. Religia a fost şi este factorul fundamental şi esențial al progresului uman. Cultura, civilizația, ştiința şi toate capodoperile artistice şi literare ale omenirii au un subiect sau un substrat religios. Popoarele creştine, în raport cu cele păgâne, sunt cele mai civilizate şi mai superioare în cultură.

3. Religia oferă omului o concepție sigură şi clară, unitară şi armonică despre lume şi om. Toți bărbații aleşi ai omenirii, precursorii şi creatorii faptelor şi ideilor mari, au fost profund religioşi.

4. Religia având un foarte bogat conținut de cunoştințe, face parte integrantă şi principală din patrimoniul culturii generale a fiecărui om cărturar. Nimenea nu se poate numi om cult fără elementele cunoaşterii culturii religioase.

5. Religia umanizează pe om. Il face mai bun, îl renaşte din corupție în curățenia originală, ca să fraternizeze, să trăiască în comunitatea de viață şi de simțire cu cei slabi şi nenorociți.

6. Religia formează personalitatea şi caracterul religios-moral al omului mai mult ca ori care alt studiu, ceea ce psihologia şi pedagogia vremii noastre arată cu deplină claritate şi competență.

7. Religia garantează moralitatea, fără de care nu poate exista nici o viață familiară, socială sănătoasă. Decadența morală de astăzi, consecința

logică şi firească al acestui adevăr, reclamă imperios religia ca să formeze cultura morală şi extetică a omenirii, pândită de primejdii nebănuite.

8. Religia desvoaltă simţul critic, cunoaşterea şi stăpânirea de sine. In lupta cu patimile, cu sectele religioase, cu sistemele filozofice şi curentele sociale adverse, ea este lumina adevărului viu şi nemuritor.

9. Religia este sinteza instrucţiei şi educaţiei din şcoala secundară, uimitorul comun care adună şi armonizează suma cunoştinţelor şi a culturii generale din liceu. Faţă de toate celelalte obiecte de învăţătură, religiunea are cea mai înaltă funcţiune educativă şi instructivă. Nici un alt studiu din programa învăţământului secundar nu satisface în aşa măsură aceste principii, ca religia. Ea are material corespunzător pentru fiecare clasă în parte dela clasa întâi până la clasa a şaptea, conform exigenţelor psihologiei şi pedagogicei moderne. Religia urmează natura, pe care treptat-treptat o purifică şi luminează. Incepe în clasa întâi şi termină în clasa a şaptea, având pentru fiecare clasă alt şi alt material care hrăneşte pe elevi conform puterii lor aperceptive şi intelectuale.

10. La noi, la Români, creştinismul a fost scutul, iar Biserica ortodoxă sufletul, mamă duhovnicească a neamului nostru.

Acestea ar fi în linii mari preocupările de instrucţie şi educaţie ale unui catihet precum şi motivele pentru cari religia trebue să rămână principiul şi sinteza studiilor din programul de învăţământ al şcoalelor secundare. Dar aceste preocupări depind mai ales de doi factori cari constitue două premise fireşti, din cari se scoate logic concluzia cu rezultatele învăţământului religios în orice şcoală de orice grad: calitatea psiho-fizică a elevilor şi în deosebi de personalitatea culturală religios-morală a profesorului preot şi duhovnic.

Structura psiho-fizică a copiilor este materie primă, aşa precum a lăsat-o Dumnezeu. Catihetul

este chemat să o prelucreze, punând aici în cumpănă toată priceperea lui de artist și preot duhovnic, ca materia ieșită din mâna lui, să țină concurență orcărei valori și curente potrivnice, cari izbesc în armătura sufletească a creației sale spirituale.

Catiheții sunt făuritorii sufletești ai viitorilor intelectuali încă din prima copilărie. Dacă astăzi intelectualii în marea lor majoritate sunt în afară sau indiferenți față de biserică, vina în bună parte o poartă catiheții. Să se facă o riguroasă anchetă printre intelectuali, precum s'a și făcut una [1] și se va vedea dacă aci s'a spus sau nu, adevărul.

Ca și preoții de mir, profesorii catiheți au o chemare înaltă și o grea răspundere în fața adevărului divin și a generațiilor cari se ridică.

În focul entuziasmului sfânt, care încălzește personalitatea lor ortodoxă și în misiunea lor devotată și desinteresată, se ascunde și se țese taina biruinței peste un câmp de activitate, în care crește și se cultivă, prin cultură religioasă integrală, generația intelectualilor de mâine.

Pr. IL. V. FELEA.

[1] Vezi: L. Bologa: Psihologia vieții religioase, Cluj 1930.

CATOLICISMUL ŞI CULTURA MODERNĂ.

[Urmare].

§ 4. In Spania.

In nici o altă ţară n'au fost atât de strâns împletite Biserica şi Statul. Incă din vremea lui Ferdinand de Aragon, Biserica a servit, prin inchiziţie, centralizării şi uniformizării politice, stârpirii Maurilor şi Iudeilor.[1] E drept că în secolul 19 s'au întreprins şi în Spania diferite secularizări şi guvernele liberale de până la 1923, cari se alternau cu cele conservatoare, luau uneori măsuri mai duşmănoase împotriva Bisericii.[2] Situaţia ei juridică şi materială era însă totuşi strălucită în Spania. Primo de Rivera, care formă, în urma grevei generale din 14 Sept. 1923, un guvern de dictatură militară, întări şi mai mult legăturile cu Biserica. Clerul înalt şi iezuiţii erau sfetnicii regelui Alfons XIII şi ai generalilor din directoriul lui Primo de Rivera, în toate experienţele politice directoriale. Alianţa aceasta între Biserică şi dictatură căzu grea tuturor duşmanilor guvernului dictatorial. Scriitorul exilat Unamuno susţine în scrierile sale că fanatismul şi spiritul dictatorial e un import străin, dela Roma, şi nu aparţine sufletului spaniol. In constituţia pretins liberală pe care o „decretă" Primo de Rivera în Iulie 1929 se găseşte propoziţia: „Religia romano-catolică este singura religie de stat".

Biserica era aliată cu guvernul central şi în acţiunea de înăbuşire a tendinţelor catalane după

[1] Chr. W. Nr. 15 din 1 August 1931.

[2] v. Lama op. c. 444.

libertate. E drept că preoţimea catalană simpatiza cu aceste tendinţe. Ba chiar arhiepiscopul din Tarragona emise în 1928 o circulară către clerul din eparhia sa, ca toate predicile să le ţină exclusiv în limba catalană. Dar guvernul se plânse îndată la Vatican, de unde veni ordin clerului să nu folosească altă limbă în predică decât cea spaniolă.[1]

In ordinea socială, Biserica spaniolă s'a silit să organizeze atât muncitorimea cât şi ţărănimea în sindicate catolice. Printre ţărani a avut succese remarcabile reuşind să întemeieze vre-o 3000 de sindicate agricole cu câteva sute de mii de membrii, grupate în 18 Federaţii provinciale şi unite într'o Confederaţie naţională agrariană catolică. Dar între muncitori n'a reuşit să câştige în sindicatele catolice mai mult ca vre-o 50.000, marea massă a lor constituindu-se independent, în spiritul marxist.[2]

Pentru înţelegerea violenţelor la cari s'au dedat massele poporului spaniol în câteva oraşe contra mănăstirilor în zilele de 11—12 Maiu şi 3 Iulie 1931, vom aminti că numărul mănăstirilor şi aşezămintelor mănăstireşti crescuse enorm. După o statistică mai nouă existau în 1931 în Spania 4698 mănăstiri şi 65.316 aşezăminte mănăstireşti. In provincia Lerida tot la 387 locuitori se venea o mănăstire şi tot la 33 locuitori un călugăr sau călugăriţă. Bisericile parohiale erau, dimpotrivă, în număr foarte scăzut, iar clerul inferior slab salarizat. Cultura clerului era deasemeni la un nivel inferior.[3]

Afară de averile mari ce le aveau mănăstirile făţiş, iezuiţii aveau şi o mare putere economică secretă. In mâna lor era marea bancă Urquijo, cu filiale în toată ţara şi stăpână peste o mulţime de intreprinderi economice, peste tramvaiele Madridului, peste turnătoriile de fier din nordul ţării etc. Iezuiţii, speriaţi de secularizările din v. 19 deveniseră pre-

[1] Chr. W. Nr. 17 din 1 Septemvrie 1931.
[2] H. Gil, St. d. Z. Sept. 1925 pg. 427.
[3] Chr. W. Nr. 17, 1931.

cauţi şi îşi ascundeau bogăţiile sub masca societăţilor pe acţiuni. Poporul şi muncitorimea simţea forţa aceasta ameninţătoare, dar n'o putea demasca. De aceea mânia lui se revărsă contra mănăstirilor ce se vedeau.[1]

In privinţa şcolară, ordinile şi congregaţiunile desvoltau o mare activitate. De abia 50% dintre şcolari învăţau în şcoalele statului, restul în şcoalele private ale congregaţiunilor. Unele măsuri luate de guvernul lui Primo de Rivera n'au dus la nici un rezultat.[2]

Reacţiunea se organizase în asociaţia „Şcoala liberă" [Institucion libre de Enseñanza], compusă din profesorii şi învăţătorii de toate gradele.[3]

In nici o altă ţară nu există o atât de bogată presă catolică. In 1925 [abstrăgând de foile diecezane, parohiale, misionare] dintre cele 2101 periodice, 1006 erau catolice; dintre aceste 100 erau cotidiane, 230 săptămânale, 145 bilunare, 225 lunare. Cel mai de seamă cotidian catolic din Madrid, El Debate, de care se spune că stă sub influinţa iezuită, nu numai că nu a sprijinit tot timpul dictatura, dar şi după alungarea regelui în 1931, era amestecat în toate acţiunile antirepublicane.

In 14 Aprilie 1931 Spania deveni, în urma alegerilor generale, republică. Cu această ocazie se văzu cât de mult se sprijinise toată puterea catolicismului spaniol pe puterea statului şi cât de puţin era stăpân pe viaţa sufletească a poporului. Ierarhia se văzu dintr'odată stingheră. Nici un arhiereu nu luă în decurs de câteva săptămâni cuvântul făţiş ca să sfătuiască pe păstoriţi în noile împrejurări de viaţă. Complotau însă pe sub ascuns contra noului regim. Cardinalul arhiepiscop de Toledo, Segura, primatul Spaniei, fu găsit amestecat în tentativele contrarevoluţionare dela începutul lui Maiu. Plecând peste puţin la Roma şi întorcându-se pe la

[1] Chr. W. 15, 1931.
[2] Chr. W. Nr. 17, 1931.
[3] H. Gil St. d. Z. cit.

mijlocul lui Iunie în Spania, fu oprit la frontieră şi exilat. Primul care-şi regăsi graiul fu episcopul de Saragossa Gorna y Tornas, care într'o pastorală emisă la începutul lui Iunie învăţa pe păstoriţi cu exemplul Germaniei, că între republică şi catolicism nu există o opoziţie ireconciliabilă.

In 17 Iunie subscriseră apoi toţi episcopii o adresă de protest cătră guvern, enumerând următoarele decrete edate de guvernul republican contra Bisericii catolice.

Decretul pentru secularizarea cimitirelor şi pentru separarea Bisericii de Stat.

Cel care interzicea guvernatorilor de-a participa oficios la promulgarea hotărârilor religioase.

Cel care interzicea armatei de-a trimite comisiuni la aceste promulgări.

Reprimirea ordinelor religioase.

Suprimarea drepturilor de persoană morală Confederaţiei agrariene catolice.

Suprimarea dreptului Bisericii de-a fi reprezentată printr'un prelat în consiliul pentru instrucţiunea publică.

Suprimarea onorului militar dat sf. Euharistii când e purtată pe stradă.

Inlăturarea obligativităţii învăţământului religios în şcoalele primare şi secundare.

Interzicerea crucifixului şi a altor insignii catolice în şcoalele cu elevi cari refuză învăţământul religios.

Libertatea oricărui cult. Dreptul statului de-a dispune de monumentele religioase artistice.

Suprimarea imunităţii persoanelor eclesiastice. Episcopii mai protestează în acea adresă împotriva arderii de mănăstiri şi de palate episcopale, întâmplate în zilele de 11—12 Mai de către massele orăşeneşti. In acele zile fuseseră arse si prădate în Madrid 6 mănăstiri din 178, în alte oraşe ca Malaga, Sevilla, Coruña mai puţine.[1]

---

[1] Chr. W. Nr. 17, 1931.

Decretele mai sus enumerate sunt tot atâtea cadre ale organizării de viitor a Bisericii catolice din Spania. E dureros că Biserica romano-catolică trebue să treacă prin experienţe atât de zguduitoare pentru a-şi îndrepta ochii dela cele externe la cele ale sufletului. Dar şi mai dureros e că nici măcar acest fel de experienţe n'o pot scoate din ogaşea tradiţională.

§ 5. In Portugalia.

Revoluţia din 1910, care a răsturnat dinastia şi a întrodus republica, a luat o atitudine ostilă Bisericei. In 20 Aprilie 1911 separă Biserica de Stat şi rupe legăturile cu Scaunul papal. Prin legea de separaţiune Biserica nu mai e recunoscută ca atare personalitate juridică cu drept să posеadă averi şi să administreze cultul divin, ci se admit doar asociaţii de cult [ca să poată fi evitat amestecul papei] dependente de ministerul justiţiei, cu excluderea clerului din consiliul lor de administrare. La acestea aveau să treacă bunurile bisericilor ce servesc cultului: bisericile, clădirile seminariale cu grădinile lor şi cele pentru locuinţa oficianţilor cultului. Toate celelalte averi trec la Stat. Uniforma preoţească fu interzisă, deasemenea orice act de cult înafară de biserică. Şi fiindcă din cele 3923 de asociaţii de cult câte erau prevăzute se constituiră numai 243, deoarece papa condamnase legea aceasta în 24 Mai 1911 prin enciclica „Jamdudum", trecură la Stat chiar şi bunurile necesare cultului în sens strâns [biserici, obiecte de cult etc.], permiţându-se doar uzufructul unora din ele.

In 5 Decemvrie 1917 ajunseră la cârma Statului conducători cu sentimente mai pretinoase Bisericii.[1] O lege din 22 Febr. 1918 suprimă dispoziţii importante din legea separaţiunii, permiţându-se ca clerul să facă parte din conducerea asociaţiilor de cult şi dispunându-se ca aceste asociaţii *să se con-*

[1] v. Lama op. c. 449—50.

formeze perceptelor regulatoare ale religiei lor. Papa permise acum crearea acestor asociaţii, cari sunt parohiale şi nu diecezane.[1] Tot atunci se suprima şi *bene placet* al guvernului pentru actele papale sau episcopale, rezervându-se numai dreptul să reprime conform legii abuzurile sau delictele provenite. In Iulie 1918 nunţiul din Madrid, Ragonesi, vizită pe patriarhul din Lissabona, cardinalul Mendes Bello, cu care ocazie se întâlni şi cu ministrul preşedinte, punând la cale reluarea relaţiilor diplomatice cu Scaunul papal, lucru ce se şi realiză peste puţină vreme. Dar în 17 Decemvrie 1918 Sidonio Pais, ministrul-preşedinte fu asasinat de anticlericali. Urmă un timp de haos politic cu asasinate, cu lovituri de stat şi cu schimbări rapide de guvern. Toate guvernele se purtau însă mai bine cu Biserica.[2]

In 1926 se făcu un pas mai departe, dându-se un nou statut al Bisericei, care domoleşte şi mai mult legea separaţiunii din 1911. Din asociaţiile parohiale de cult, menţinute de noul statut, pot face parte numai feţele bisericeşti cari n'au fost suspendate din serviciul lor de superiorii lor bisericeşti. Bunurile confiscate de Stat în 1911 rămân proprietatea Statului, dar ele se împart în trei categorii: cele cari au fost afectate de Stat serviciilor de utilitate publică rămân şi mai departe la această destinaţie; cele destinate cultului propriu zis [biserici, vestminte bisericeşti, vase etc.] şi neafectate încă vre-unui serviciu de utilitate publică vor fi date spre folosinţă şi administrare numai, asociaţiilor de cult; toate celelalte se vor vinde formând un fond al cărui venit aparţine ministerului de justiţie. Asociaţiile acestea vor putea dobândi bunuri destinate cultului în sens strâns şi sume cu aceeaş destinaţie.

[1] Le nouveau statut des cultes au Portugal et le Concordat pour les Indes Orientales în L'Eur Nouv. Nr. 555 din 29 Sept. 1928 p. 1323. Autorul anonim al acestui articol, comentând gestul papei, constată că pentru Franţa unde exista situaţia, creată în Portugalia în 1918, încă din 1905, papa n'a încuviinţat crearea asociaţiilor parohiale de cult.

[2] v. Lama op. c. 451—2.

Despre acestea vor ţinea registre conform cu legea contabilităţii, cari vor fi supuse spre examinare autorităţii administrative competente, la sfârşitul fiecărui an bugetar. Bisericile cu mobilierul lor vor fi libere de orice fisc. Invăţământul religios e permis în şcolile private.

Aranjamentul acesta, deşi întocmit cu consimţământul Vaticanului, nu e totuşi un Concordat, ci un act unilateral. El a fost primit de un conciliu naţional al episcopilor, ţinut în Nov. 1926, sub preşedenţia cardinalului Mendes Bello, patriarhul Lisabonei, numit adhoc delegat al papei.[1]

In 15 Aprilie 1928 guvernul închee cu Vaticanul un acord privitor la patronajul din Indii, regulat după schisma portugheză: e Concordatul din 1886 şi turburat de ruperea relaţiilor din 1911. In baza Concordatului din 1886 patronajul regal se exercita asupra arhiepiscopiei de Goa, care de atunci are şi titlul de patriarhie, şi a episcopiilor de Damaun, Cochin şi Sf. Toma de Mailapur.[2] Un patronagiu indirect, regele alegând din lista de trei prezentată de arhiepiscopul de Goa şi sufraganii săi, rămânea rezervat Portugaliei şi peste diecezele Bombay, Mangalor, Quilon şi Maduré.[3] In 1928 a obvenit un nou aranjament. Patronajul se reduce acum la dreptul preşedintelui Portugaliei de-a prezenta oficios pe candidatul, ales deja de papa, dacă n'are nimic de obiectat din punct de vedere politic. Aceasta pentru arhiepiscopia de Goa, de care ţine acum şi teritoriul Damaun şi insula Diu, cu episcopiile Cochin, Sf. Toma de Mailapur şi Macao, o provincie portugheză din China. Tot aşa pentru arhiepiscopia de Bombay,

[1] Art. cit. din L'Eur Nouv. p. 1323—4. Autorul constată şi aci că în Franţa, episcopatul nu poate ţinea adunări naţionale, în urma interzicerii lui Pius X. Vezi Statutul acesta publicat ca decret în 6 Iulie 1926 în ac. Nr. din L'Eur Nouv. p. 1326—1328.

[2] Art. cit. din L'Eur. Nouv. p. 1323 Goa şi Damaunn sunt teritorii portugeze înlăuntru provinciei Bombay. Cochin şi Mailapur ţin de Indiile britanice.

[3] Toate teritorii engleze.

la care însă se vor alterna de aci înainte titularii portughezi cu cei englezi, cu episcopiile Mangalor, Quilon şi Trichonopoly, toate teritorii engleze.[1]

§ 6. In Polonia.

Incă pe la mijlocul anului 1918 se putea conta cu toată siguranţa pe restaurarea Poloniei. De aceea papa găsi de bine să trimeată de atunci o persoană de încredere pentru examinarea situaţiei în legătură cu restabilirea provinciilor bisericeşti în teritoriile eliberate de sub Ruşi. Astfel fu trimis Achille Ratti, viitorul Pius XI, pe atunci prefectul bibliotecii vaticane, cunoscător şi al istoriei şi limbii slave. Misiunea avea să fie pur religioasă. Când apoi, în toamna 1918 Polonia se eliberă de administraţia germană şi se constitui ca Stat independent, papa fu primul care o felicită. Până în Martie 1919 numeroase eparhii fură reconstituite în Polonia, Litvania şi Letonia, şi ocupate cu titulari. In 2 August 1919 A. Ratti deveni nunţiu al papei pe lângă guvernul din Varşovia, iar profesorul Kowalski fu trimis de Polonia consul la curie, unde începu îndată tratativele pentru încheerea unui Concordat. Evenimente importante întrerupseră însă tratativele acestea. Unul din ele fu ofensiva bolşevică şi contraofensivă poloneză din vara anului 1920.

Al doilea fù pregătirea şi efectuarea plebiscitului din Silezia superioară, care învenină raporturile Poloniei cu Scaunul papal. E semnificativ că papa îmbrăcase în purpura de cardinal în Dec. 1919, în aceeaş şedinţă consistorială, şi pe principele-episcop de Breslau, Bertram, şeful spiritual al Sileziei superioare, şi pe cei doi arhiepiscopi polonezi, Dalbor de Gnesen-Posen şi Kakovski de Varşovia. Comisiunea aliată care avea să prezideze plebiscitul interzise episcopului Bertram să calce pe teritorul acela. El însă continua să comunice cu credincioşii săi prin scris. Catolicii poloni cerură papei să le

[1] Vezi acordul în L.Eur. Nouv. Nr. cit. p. 1328—1330.

înlesnească libertatea votului. Pentru informaţie, dar şi pentru împedecarea propagandei violente pe care o făceau şi clericii poloni şi cei germani, papa numi în Iunie 1920 pe nunţiul din Varşovia comisar bisericesc în ţinutul plebiscitar. Purtarea acestuia fu de aşa natură, încât nemulţumi adânc pe Poloni. Plângerile îndreptate la început spre el împotriva Germanilor, se îndreptară puţin după aceea spre Roma chiar şi împotriva nunţiului. Una din ele e semnată de cei doi cardinali şi de cinci episcopi poloni. Se cerea să i se ia episcopului din Bertram jurisdicţia asupra Sileziei superioare spre a nu mai aţâţa în scris clerul şi poporul împotriva Polonilor. Ziarele acuzau pe nunţiu de germanofil. In 30 Nov. 1920 parlamentul hotărî să se dea nunţiului paşaportul. Acesta trebui să părăsească în Decemvrie Polonia, iar Kovalski fu revocat dela Roma. Locul de comisar bisericesc în Silezia fu luat în aceeaş lună de nunţiul din Viena, Ogno-Serra. Plebiscitul, care avu loc în 20 Martie 1921, determină împărţirea regiunii între Polonia şi Germania.[1]

Tot aşa se petrecură lucrurile şi în Prusia de ost şi de vest, unde nunţiul, în ciuda voinţii Polonilor de-a despărţi ţinutul de episcopul de Ermland, lucra în acord cu acela.

In Maiu 1921 Lauri, nunţiul din Peru, deveni urmaşul lui A. Ratti în Varşovia. Tratativele pentru Concordat fură reluate. Punctul cel mai desbătut era cel al aplicării reformei agrare şi la pământurile bisericeşti. Papa cerea nu numai ca reforma să nu se aplice la bunurile bisericeşti, ci să fie înapoiate chiar şi averile secularizate de vechile stăpâniri, rămase acum Poloniei.

[Va urma] Dr. D. STĂNILOAE.

[1] Chestiunea aceasta e descrisă într'un fel de v. Lama op. c. 251—258 şi într'altul de Yves de La Briere op. c. 52—3. Ultimul e iezuit, primul e ultramontanist, ambii idololatrii papali, şi totuşi orice eveniment în care se amestecă un interes naţional e văzut de fiecare dintr'o perspectivă direct opusă.

EXPUNEREA MATERIALULUI RELIGIOS ÎN ŞCOALA PRIMARĂ.

— CONSIDERAŢII SUMARE. —

Puţini dintre acei cari au terminat azi o şcoală secundară şi mai puţini dintre acei cari au părăsit recent băncile Universităţii, s'au întâlnit, pe timpul când cercetau şcoala primară, cu lecţiuni de religie predate în conformitate cu un plan dinainte stabilit aşa cum pretinde pedagogia actuală. Educatorii, preoţi sau învăţători, se foloseau de cărţi, ori chiar de Biblie. Şi expuneau materialul de acolo, fără să se abată câtuşi de puţin dela textul biblic. In consecinţă fiecare elev ştia — trebuia să ştie — reproduce, pe nerăsuflate, pasagii întregi fără a scrinti un cuvânt. Că textul a fost priceput sau nu, ori că ideile au fost asimilate, aceste chestiuni nu contau prea mult. Principalul era să şti reproduce, fără greşală, materialul religios.

Pe lângă toate acestea exista însă un mare noroc: propunătorii aveau, în toată atitudinea lor, un duh religios şi un suflu cuceritor, elemente cari favorizau educaţia religioasă în şcoala primară.

Azi însă, chestiunea se prezintă sub alt aspect. Invăţătorii, însărcinaţi cu predarea religiei în şcoala primară, au la îndemână metode, adesea ingenioase, pe temeiul cărora pot face o expunere mai sistematică. Totuşi oricine poate constata, că elevii nu prea ştiu religie şi, mai ales, nu sunt stăpâniţi de un duh religios ca altădată. Ceeace înseamnă că din expuneri, deşi sistematice, lipseşte căldura şi convingerea.

Şi se mai observă ceva caracteristic: elevii nu mai întrebuinţează, pentru a istorisi scene din Biblie, un vocabular propriu acestor pericope. Ei reproduc extrem de liber, cu cuvinte proprii, transformând evenimentele biblice în povestiri de cuprins variat, aproape profan. Laicizarea a păşit prea departe în această direcţie.

Acum învăţământul religios va fi lăsat din nou pe seama preoţilor. Faptul trebue salutat cu încredere şi bucurie. Biserica nu are decât de câşigat pe urma lui, căci va avea din nou posibilitatea să-şi strângă fiii şi să-i crească în duhul credinţei şi al evlaviei. Dar, mai ales, va avea ocazia să scoată învăţământul religios din apele exageratei laicizări, în care a fost târât acesta.

Din cele ce am spus mai la început reieşiau nişte acuze pentru felul în care se făcea învăţământul religios în trecut, dar se resfrângeau alte acuze şi pentru metoda întrebuinţată azi. Le menţinem.

Atunci care este norma de conduită în expunerea materialului de religie? Iată o chestiune importantă. Cea folosită în trecut nu duce la scop din motivul că ea favorizează o memorizare mecanică. Atunci de ce să nu se folosească cea preconizată azi în metodicele învăţământului religios? Şi aici trebuie fixate câteva justificate rezerve.

Lecţiunile de religie sunt expuse, în mare parte, cu ajutorul unui stil poetic, încărcat cu figuri stilistice şi mai adesea în formă de adevărate poveşti. Cadrul în care s'au întâmplat diferítele scene din viaţa Mântuitorului, dar mai ales parabolele, sunt învăluite într'o astfel de formă exterioară, încât primesc mai degrabă aspectul de legende şi în care elementul religios este înlocuit cu fantasticul. De multeori chiar persoanele biblice sunt prezentate sub nume fictive.

Ori, acest procedeu de expunere nu-şi poate afla raţiunea, atunci când este vorba de predarea

învăţământului religios. Dacă vechiul sistem, prin care se memorizau pasagiile din Biblie, îşi are scăderile sale, apoi el stă totuşi pe o treaptă mai ridicată, întrucât măcar nu se denaturează înţelesul pericopelor biblice, menţinând totul într'o atmosferă de religiositate.

In faţa acestor două căi, drumul de mijloc este cel mai indicat. Concluzia firească ne îndreptăţeşte să afirmăm, că materialul de religie trebue expus cu sensul său propriu, dar nu ţinându-ne legaţi de textul biblic, într'o formă frumoasă şi atrăgătoare, fără a depăşi însă limita. Din orice propoziţie să străbată faptul că se vorbeşte de lucruri sfinte şi nu despre nişte eroi legendari. Ba din loc în loc, unde se iveşte ocazia, să turnăm citate biblice caracteristice, pentruca elevii să se familiarizeze cu limba sf. Scripturi. Să se vadă la tot pasul că în lecţiile de religie există ceva sfânt, ceva ce nu se află în lecţiile de altă categorie.

Dar mai presus de toate, şi întrebuinţând orice mijloace, prelegătorii trebue să elimine fantasticul din istorioarele biblice, înlocuindu-l cu realitatea puterii dumnezeeşti. Trebue să piară concepţia, că parabolele sunt simple legende, ori povestiri fantastice. Căci religia nu are scopul să desvolte fantazia copilului. Pentru scopul acesta se găsesc destule poveşti cu feţi frumoşi şi cu zâne.

Prin felul cum este expusă, religia trebue să zămislească în sufletul copilului, duhul religiosităţii şi al credinţei.

De sigur că aceste consideraţii au o sferă foarte generală, însă prin ele se exprimă o realitate. Complectările se impun dela sine.

D. CĂLUGĂR.

LECŢII PRACTICE.[1]

COPILĂRIA LUI ISUS.

LECŢIE PENTRU CL. I.

PREGĂTIREA. Ce sărbătorim la Crăciun? (Naşterea Domnului). Unde s'a născut Isus? (In Vifleem). Cine erau părinţii lui Isus? (Iosif şi Maria). Să-mi istorisiţi frumos cum s'a născut Isus în Vifleem. (Se lasă elevilor timp să povestească, în ordine, toate scenele în jurul Naşterii Domnului; călătoria la Vifleem, naşterea în peşteră, păstorii, magii etc.).

ŢINTA. Azi am să vă spun încă multe şi frumoase lucruri despre pruncul Isus.

PREDAREA. Isus creştea văzând cu ochii. Trăia liniştit lângă părinţii săi, pe care îi iubia ca ochii din cap. Nici odată nu le ieşia din voia lor cea sfântă şi curată şi totdeauna-i ajuta la munca zilei.

Dar şi părinţii, Iosif şi Maria, îl iubiau pe Isus. O, copii! Cum să nu-l iubească, când în lumea toată nu se afla un copil atât de bun şi de frumos cum era al lor!? Nici îngerii lui Dumnezeu nu sunt aşa de curaţi la suflet, cum era Isus. Din gura lui o vorbă rea nu auziai. Cu copiii se juca dumnezeeşte. Mergea la şcoală ca şi voi şi la biserică se închina în fiecare zi. Se deştepta în zorii zilei. Işi împreuna mânuţele în faţa ochilor şi se ruga fierbinte Tatălui din ceriu.

Şi Isus creştea aşa frumos şi cuminte cum numai adevăratul fiu al lui Dumnezeu putea să facă. Ajunsese de doisprezece ani, când părinţii Săi se pregăteau, într'una din zile, să meargă la Ierusalim. Se apropiau Paştile şi voiau să le petreacă acolo, la biserica cea mare din Ierusalim. Dar Isus voia

[1] Din lecţiile practice ţinute în seminarul catehetic-pedagogic al Academiei teologice din Sibiu, sub conducerea şi supravegherea dlui profesor Dr. N. Terchilă.

să meargă şi El la biserică. De aceea se rugă cu multă gingăşie ca să Îl ia cu ei. Iosif şi Maria l-ar fi luat cu toată dragostea lor de părinţi, însă se temeau că Isus, fiind abia de 12 ani, nu va putea udi un drum atât de lung cum era acela dela Nazaret la Ierusalim. Pe vremea aceia nu se făcea un drum lung aşa uşor cum se face azi, copii. Nu erau trenuri, care să te poarte, ca vântul de iute, dintr'un loc într'altul. Nici maşini, nici avioane nu erau. Oamenii trebuiau să meargă fie cu cară, fie călări pe cai, fie chiar pe jos. Ba cei mai mulţi mergeau pe jos, prin praful drumului. Iosif şi Maria erau săraci, astfel că nici nu se puteau gândi să facă drumul la Ierusalim în alt chip decât pe jos. Dar cum să-l ducă pe Isus? El se va obosi mergând zile şi nopţi dearândul.

In cele din urmă, la rugăminţile tot mai calde ale pruncului Isus, hotărâră să-l ia şi pe dânsul.

Astfel, punându-şi merinde într'o desagă şi adresând mai întâi o rugăciune către Dumnezeu, cei trei oameni din Nazaret, Iosif, Maria şi Isus, porniră la drum în zorile unei zile frumoase.

Au mers, tustrei, cale lungă şi grea, prin praf şi prin pietre, până când au ajuns la Ierusalim. Aici lume multă. Ori unde ţi-ai fi rotit privirea nu întâlneai decât oameni, veniţi din toate părţile ţării. Se îmbulzeau ca să ajungă la biserică. Cu mare greutate au putut ajunge, în biserică, călătorii noştri din Nazaret. Dar îndată ce au pus piciorul în prag, au început să se roage cu atâta fierbinţeală, încât nu mai aveau răgaz să vadă pe nimeni în jurul lor.

Dupăce şi-au făcut rugăciunile, au socotit să se întoarcă spre casă. Au părăsit biserica şi au pornit la drum. Dar ce să vedeţi? Abia au făcut câţiva paşi, când, privind în jurul lor, cei doi părinţi nu-l mai găsiră pe Isus. Au întrebat pe vecini, au cercetat în dreapta şi în stânga, dar pe Isus nu aveau de unde să-l ia. Un fior de durere trecu atunci prin inima Mariei. Ochii i se umplură de lacrămi, cari picurau rostogolindu-se pe obraji. Işi pierduse copilul cel scump şi drag. Inzadar o mângăiau cei din jur, căci lacrimile nu încetau să curgă.

Şi aşa, cu durerea cea mai mare în suflet, părinţii lui Isus porniră mai departe spre casă socotind că, poate, fiul lor va fi plecat mai repede, cu oarecari vecini, cu prieteni, ori cu alţi cunoscuţi. Pe cine întâlneau în cale, îl întrebau dacă nu cumva

l-a văzut pe pruncul Isus. Toţi dădeau din umeri şi nimeni nu ştia nimic despre copilul sfânt.

Dacă au văzut că nici cu alţii n'a plecat spre casă, Iosif şi Maria au socotit că tot la Ierusalim trebue să fi rămas Isus. Cu toată oboseala ce îi cuprinsese după atâta alergare, ei se întoarseră din nou la biserică. Au intrat înlăuntru şi au rămas înmărmuriţi de ce le-a fost dat să vadă. Fiul lor, Isus, era încunjurat de cei mai învăţaţi oameni din lumea intreagă. Aceştia stăteau aplecaţi spre El şi ascultau cu mirare cuvintele ce spunea. Se minunau de înţelepciunea Lui şi nu puteau pricepe de unde ştie atâtea un prunc abia de 12 ani. Se vede că abia apoi au aflat şi ei că Isus, cel care le vorbea, era Fiul lui Dumnezeu.

In faţa acestui lucru părinţii lui Isus nu-şi mai putură stăpâni lacrimile. Fecioara Maria şi bătrânul Iosif plângeau de bucurie. Cu braţele întinse au alergat la Isus şi strângându-L la pieptu-i de mamă, Maria îi zise:

„Fiule, de ce ne-ai făcut să te căutăm atât de mult?"

Atunci bunul Isus îşi privi părinţii cu dragostea lui fără margini, şi le zise:

„De ce m'aţi căutat? Nu ştiaţi, că în casa Tatălui meu se cădea să fiu?"

Şi luându-şi rămas bun dela învăţaţii lumii, cei trei drumeţi se întoarseră, veseli, la Nazaret.

Aici Isus creştea, făcându-se cu fiecare zi tot mai cuminte.

INTUIŢIA. (Se va face printr'un tablou potrivit).

REPRODUCEREA.

APROFUNDAREA. Unde trăiau Isus şi părinţii Săi? (In Vifleem). Ce făcea Isus cât e ziua de mare? (Mergea la şcoală, ajuta la părinţi la lucru etc.). De ce Îl iubeau părinţii atât de mult pe Isus? (Fiindcă era bun şi cuminte). De ce ziceţi voi că era bun şi cuminte? (Se juca frumos, vorbea numai adevărul, se ruga lui Dumnezeu etc.). Când se ruga El? (In fiecare zi şi de mai multeori chiar). Care era plăcerea lui cea mai mare? (Să meargă la biserică). De unde credeţi acest lucru? (El s'a rugat de părinţii Săi să fie dus la Ierusalim). Ce a făcut acolo? (S'a rugat şi a stat de vorbă cu cei mai învăţaţi oameni).

Cum putea sta Isus de vorbă cu astfel de oameni? Doar Isus era abia de 12 ani. (El era Fiul lui Dumnezeu).

ASOCIEREA. De unde ştim că Isus era Fiul lui Dumnezeu? (Dela Naşterea Lui). Ce s'a întâmplat atunci? (Îngerii din ceriu i-au cântat). Cine au mai venit la El? (Magii). Ce erau aceşti Magi? (Nişte împăraţi vestiţi). Ei ce au căutat la Isus? (I-au adus daruri şi s'au închinat Lui). De ce s'au închinat unui prunc atât de mic, cum era Isus, dacă ei erau împăraţi atât de mari şi de vestiţi? (Ştiau că Isus este Fiul lui Dumnezeu).

Da, copii, din jocurile lui Isus, din purtarea Lui, din înţelepciunea şi din tot ce a făcut El, putem şti şi noi, că:

GENERALIZAREA. *Pruncul Isus este adevăratul fiu al lui Dumnezeu.*

APLICAREA. Voi ce învăţaţi din felul cum s'a purtat El aici pe pământ? (Cum să fim faţă de părinţi, faţă de copii etc.). Dar din felul cum se ruga Isus? (Cum şi când trebuie să ne rugăm şi noi).

Iar din călătoria Lui la Ierusalim? (Să dorim, mai mult decât orice, biserica).

Aşa să faceţi, copii. Nu uitaţi că Isus a venit pe pământ, ca prunc, şi pentru voi. El este cel mai mare prieten al copiilor. Ce a făcut El, faceţi şi voi.

TURNUL BABILONULUI.

LECŢIE PENTRU CL. II.

PREGĂTIREA. Ce am învăţat în ora trecută la religie? (Despre potop). Ce a fost potopul? (O ploaie mare, mare). Cât a ţinut? (Patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi). Cine a trimis acest potop şi de ce? (L-a trimis Dumnezeu ca să pedepsească fărădelegile oamenilor). Ce s'a întâmplat cu oamenii din vremea potopului? (S'au înecat toţi, afară de Noe şi familia sa). El de ce nu s'a înecat? (Dumnezeu l-a scăpat, fiindcă Noe era bun şi credincios).

ŢINTA. Azi o să vă istorisesc ce s'a întâmplat după potop, cu Noe şi cu urmaşii săi.

PREDAREA. Dupăce a trecut potopul cel groaznic, apa a început să scadă mereu. Ici, colo au început să se vadă

vârfuri de munţi, apoi dealuri şi în urmă apa s'a retras cu totul. Noe şi cu fiii săi au părăsit atunci corabia şi s'au apucat de lucru. Munceau cu mult drag şi cu nespus de multă veselie, având mereu încredere în bunul Dumnezeu. Nu uitau niciodată să aducă mulţumiri şi rugăciuni Aceluia, care îi scăpase dela înec.

Noe a trăit sănătos, mulţi, mulţi ani. Ajunse încovoiat de spate ca un cârlig, iar barba albă îi trecea mai jos de genunchi. Nepoţi şi strănepoţi roiau în jurul său mângăindu-i bătrâneţele adânci. Până când într'o zi muri şi el. Copiii şi alte rudenii îl înmormântară cu multă cinste şi evlavie. Apoi s'au pus din nou pe muncă. Munceau de când se vedeau primele raze de soare pe creştele munţilor şi până când se ducea soarele să se culce după dealuri.

Au trăit şi fiii lui Noe ani îndelungaţi, bucurându-se de sănătate, de frumseţile pământului, de nepoţi şi strănepoţi. Mai apoi au închis şi ei ochii intrând în pământ.

Cu timpul oamenii, urmaşii lui Noe şi ai fiilor lui, s'au înmulţit grozav de mult, încât nu mai încăpeau în ţara aceea. S'au adunat cu toţii la un sfat şi au hotărât să plece în alte părţi şi să-şi caute pe acolo loc de trai. Sfatul s'a ţinut în linişte şi cu bună înţelegere, căci locuitorii ţării se înţelegeau între ei nespus de uşor. Toţi vorbeau aceeaş limbă.

Cum au hotărât, aşa au şi făcut.

Intr'o bună zi şi-au luat ce aveau de luat, au încălecat pe cai şi au pornit la drum. Mers-au ei zile şi săptămâni dearândul, trecând peste munţi şi văi, însă nicăiri nu-şi găseau o ţară pe plac.

După mult drum şi după multă căutare, iată că s'au trezit într'o câmpie netedă ca masa, plină cu iarbă şi flori, înconjurată de câteva râuri reci ca ghiaţa şi limpezi ca sticla. Aici era de ei. Au descălecat mulţumiţi şi s'au aşezat în această frumoasă câmpie, împreună cu numeroasele lor turme.

Abia au trecut câţiva ani dela această întâmplare şi câmpia începù să adăpostească sate şi oraşe. Urmaşii lui Noe au întemeiat o ţară nouă. Ţara lor cea nouă, era frumoasă şi bogată şi tot aşa era viaţa noilor ei locuitori. Numai că un gând îi neliniştea mereu. Auziseră ei din gura moşilor şi strămoşilor, că, pe vremea lui Noe, Dumnezeu trimisese un mare potop asupra pământului, pedepsind prin el, pe oamenii cei păcătoşi.

Şi cum nici ei nu se prea puteau socoti între oamenii cei vrednici, mare le era teama că într'o bună zi un nou potop va fi trimis şi asupra lor. Trebuie să vă spun copii, că erau tot aşa de răi şi îngâmfaţi ca şi cei din vremea lui Noe. Teama aceasta creştea cu fiecare zi în sufletul lor, mai ales că şi răutatea creştea văzând cu ochii. Intr'una din zile s'au adunat din toate părţile ţării, şi au ţinut iarăşi sfat, cercetând cum ar putea scăpa din mâna morţii, dacă s'ar întâmpla un nou potop. A fost multă sfadă între ei, căci fiecare se credea mai înţelept decât vecinul său. Dar după multă vorbă au căzut totuşi la învoială şi s'au hotărât să facă un turn mare, în mijlocul ţării, aşa de înalt, încât să ajungă până la cer şi în care să se urce toţi, dacă s'ar întâmpla să vie iarăşi un potop.

Abia au trecut câteva zile dela ţinerea acestui sfat, până când oamenii noştri s'au apucat de lucru. Şi lucrau, nu glumă! Unii ciopleau lemne pentru grinzi, alţii cărau pietre pentru zid, alţii aduceau nisip, alţii apă etc. Adică aşa cum lucrează şi azi oamenii când zidesc o casă. Şi turnul se ridica mereu. Ajunse atât de înalt, că abia se mai vedeau cei cari lucrau sus de tot. Se bucurau minune mare, oamenii noştri!

Dar într'o zi pe când lucrau mai cu spor, au observat că nu se mai puteau înţelege. Dacă unul din ei cerea cărămidă, celălalt îi aducea var, ori nisip. Şi aşa era cu toţi. Ce se întâmplase? (Dumnezeu le încurcase limbile). Inzadar au căutat să lucreze mai departe, căci nu era chip.

Astfel s'au văzuţi siliţi să se împrăştie în toate părţile. Turnul a rămas neisprăvit şi lumea îl numeşte „Turnul Babel" (Babilonului), adecă al amestecării limbilor.[1]

REPRODUCEREA

APROFUNDAREA. Ce voiau să facă oamenii despre cari am vorbit azi? (Un turn mare). De ce voiau să facă un asemenea turn? (Ca să se urce în el în caz de potop). Pentruce le era teamă că o să vie un nou potop? (Erau răi). Cine se teme de pedeapsa lui Dumnezeu? (Acela care se simte vinovat). Unde poate scăpa omul de pedeapsa lui Dumnezeu? (Nicăiri).

[1] Intuirea acestei istorioare biblice, ca şi a întregului material din V. T. şi N. T. se poate face pe baza cărţii: „Istoria biblică în chipuri", de preoţii Gh. Maior şi E. Todoran.

De ce? (Pentrucă El este în tot locul, este pretutindenea de față). Ce voiau aceşti oameni să-şi mai arate cu acest turn? (Puterea lor). Numai puterea? (Şi mândria, îngâmfarea). De ce nu i-a lăsat oare Dumnezeu să termine zidirea? (Tocmai pentrucă erau încrezuţi, mândrii).

ASOCIEREA. Cu cine se aseamănă aceşti oameni dintre acei despre cari am mai învăţat? (Cu acei din vremea lui Noe). De ce? (Şi ei erau răi şi neascultători). Ei ce au păţit? (Au fost înecaţi prin potop). Cum căutau şi ei să scape? (Se suiau în copaci, alergau pe vârfurile munţilor etc.). Unul totuşi a scăpat. (Noe şi ai săi). El cum a scăpat? (Cu o corabie). Cine a făcut corabia aceea? (Insuşi Noe, cu fiii săi). Cum se face că lui Noe i-a ajutat Dumnezeu să termine corabia, dar urmaşilor lui nu le-a ajutat să zidească turnul? (Noe era blând, credincios şi umilit. Urmaşii lui erau chiar întors decât el: trufaşi etc.). Ce învăţătură putem scoate din toate acestea?

GENERALIZAREA. Da, copii, în Sf. Scriptură se spune foarte lămurit, că: „Dumnezeu ajută celor umiliţi, iar celor mândri le stă împotrivă". (Se scrie).

APLICAREA. Voi, aşa mici cum sunteţi, prin ce puteţi arăta că sunteţi umiliţi? (Prin învăţătură). Cum? (Niciodată să nu credem că suntem prea învăţaţi? Să nu dispreţuim pe cei mai puţini inteligenţi). Dar în alte împrejurări, cum vă puteţi arăta că sunteţi umiliţi? (Cei bine îmbrăcaţi, să nu dispreţuim pe cei rău îmbrăcaţi).

Pentru ora viitoare să-mi ştiţi istorisi, ce simţiţi fiecare faţă de un om trufaş şi ce simţiţi faţă de unul umilit şi bun.

PRINDEREA ŞI RĂSTIGNIREA LUI ISUS.

LECŢIE PENTRU CL. III.

PREGĂTIREA. Ce lecţie am învăţat ora trecută? (Cina cea de taină). Să istorisească unul din voi tot ce am învăţat despre „Cina cea de taină". (Se lasă elevilor timp ca să reproducă tot ce ştiu (tot ce s'a învăţat) referitor la acest subiect).

Ce lucru însemnat se cuprinde în această lecţiune? (Aşezarea sf. Taine a cuminecăturii). Prin ce cuvinte a aşezat

Mântuitorul această mare taină? („Luaţi, mâncaţi"... „Beţi dintru acesta toţi"...). Ce a povestit Isus, ucenicilor săi, cu această ocazie? (Că va fi răstignit). Cari sunt cuvintele Mântuitorului, prin cari a vorbit ucenicilor despre patimile Sale? („De acum nu voi mai bea cu voi din izvorul vieţii" etc. (Matei 26, 29—35).

ŢINTA. Azi o să stăm de vorbă asupra felului cum a fost prins şi răstignit Mântuitorul. [1]

PREDAREA. Era Joi spre seară. Soarele mergea şi el să se odihnească. Doar câteva raze întârziate mai steteau de veghe pe culmile de deal, aşteptând şi ele să meargă cât mai în grabă la culcare. Peste casele din oraşul Ierusalim se coborau umbrele şi colţurile străzilor se pregăteau să se învesmânteze cu întunerecul nopţii.

Oameni zoriţi păşiau pe uliţe. Din loc în loc se mai opreau, în mijlocul drumului şi steteau de vorbă pe şoptite. Apoi îngrijoraţi îşi aruncau privirea spre ceata celor doisprezece ucenici, cari păşiau, desculţi, în urma lui Isus. Unde vor merge? Ei nu ştiau că Hristos Mântuitorul se îndrepta, însoţit de iubiţii Săi apostoli, spre grădina Ghetsimani, ca să se roage în linişte, Tatălui ceresc şi să se pregătească pentru patimile crucii.

Mergeau încet şi duşi pe gânduri. Iată-i la uşa grădinii. Stau de fac popas. Se privesc tăcuţi înţelegând cu toţii că în curând Mântuitorul va fi dat spre junghiere în mânile celor fără de lege.

Deodată printre ei a început să-şi facă drum o şoaptă: unul fugise. Iuda, trădătorul.

In drum el se despărţi de ceilalţi ucenici şi alergând la mai marii poporului, îl vându pe Isus.

Acum cei unsprezece ucenici şi cu Invăţătorul lor au întrat în grădină. Ce loc minunat pentru rugăciune! Isus făcu un semn şi ucenicii rămaseră pe loc. Apoi le zise: „Rămâneţi aici, căci eu merg să mă rog. Dar aveţi de grije să nu vă prindă somnul. Staţi treji, căci peste puţin nu voi mai fi cu voi". Şi plecă.

---

[1] Acest subiect poate fi explicat fie împreună cu moartea lui Isus, fie numai până la răstignire. In această lecţiune e tratat în felul din urmă, lăsând restul şi alte amănunte pentru o altă lecţiune. Materialul fiind bogat şi de o frumuseţă deosebită, cred că merită să fie tratat *cel puţin* în două lecţiuni.

Făcu doar câţiva paşi, apoi căzu în ghenunchi şi începu să se roage fierbine zicând: „Părinte, de este cu putinţă să treacă acest pahar dela mine, dar nu după voia mea, ci după voia Ta".

O, copii, cum se ruga Mântuitorul! Aşa cum nimeni nu poate face în lumea aceasta. Sudori de sânge picurau din faţa Lui cea sfântă.

După rugăciune se întoarce la locul unde rămăseseră ucenicii. Aceştia dormeau. Ii trezi încetişor şi îi mustră cu blândeţea lui dumnezeiască. Apoi din nou le zise acelaş lucru ca mai înainte şi din nou se desparte de ei, rugându-se cu mai multă sfinţenie şi tărie. La întoarcere iarăşi îi află durmind. „Dormiţi de acum" — le zise Isus.

Dar nici nu termină vorba, când din apropiere se auziră strigăte şi zângănit de arme. De după colţul unei case apăru chipul unui om. Era Iuda vânzătorul. La câţiva paşi în urmă venea mulţimea înarmată cu săbii şi ciomege. Unii aduceau în mâni lanţuri grele, iar alţii purtau lumânări, căci era seară, acum, deabinele. Sufletul lor clocotea în valul urii şi al nelegiuirii.

Primul care veni la Isus, fu Iuda. El privi în faţă pe Mântuitorul, stătu o clipă dus pe gânduri şi apoi, făţarnic cum era, se aplecă asupra Lui şi-L sărută zicând: „Bucură-te învăţătorule"! Dar sărutul lui Iuda, era sărutul pierzaniei, semnul după care răsvrătiţii aveau să ştie care este Isus. Acum ştiau. O clipă mai târziu vrăşmaşii au lăsat să cadă lanţuri reci şi grele peste mânile cu care, numai câteva zile înainte, Isus sprijinise pe Lazar să se ridice din mormânt.

Şi L-au pornit la drum în hulă şi ocară. De departe, Petru urmărea să vadă ce se întâmplă cu învăţătorul.

Acum sunt la Caiafa, arhiereul, ca să îl judece pe cel nevinovat. Cărturarii şi bătrânii se străduiau să afle mărturii mincinoase contra lui Isus. Şi au aflat. Căci când s'a pomenit să nu se găsească în lume mincinoşi?! Dar chiar aşa fiind, nici unul n'a putut rosti ceva din care să reiasă vinovăţia lui Isus...

Stăpâniţi acum de ură şi împinşi de dorul răsbunării, câţiva din şirul celor cari steteau să vadă judecata, au început să strige: „La moarte! Să se răstignească!" Şi vorbele au

prins. Mulţimea murmura rostind cu patimă aceleaşi vorbe: „Să se răstignească"! Ba nici atât nu ajungea. Ci încleştându-şi pumnii Il loveau, fără de milă, iar alţii Il scuipau în faţă cu neruşinare.

Oricât de porniţi erau spre moarte, tot nu aveau puterea să o facă. Le trebuia, pentru aceasta, învoirea lui Pilat, care era mai marele stăpânitor al Palestinei. S'au dus atunci cu Isus şi au cerut şi învoirea lui Pilat. Acesta cercetându-L pe Isus, nu L-a aflat vinovat de moarte. Iudeii însă nu încetau cu strigătul: „Să se răstignească"!

Legiuitorul îşi spală mânile, apoi ca să împace pe evrei, Il dădu pe Isus în mânile lor. De acum începe drumul jertfei!

Ostaşii, ca să-şi bată joc de Domnul, au împletit, din spini, o cunună. I-au pus-o lui Isus pe cap, batjocorindu-L. Şi nici atâta nu ajungea. Din când în când loveau cununa cu trestii, iar spinii pătrundeau, astfel, tot mai adânc în capul lui Isus. Sângele ţâşnea, roşindu-I faţa. Iar ca batjocura să fie mai deplină, L-au desbrăcat de hainele ce avea şi 'n schimb I-au dat o haină mohorâtă.

Acum totul era gata pentru răstignire. Căci câţiva oameni au răzimat pe braţul lui Isus o cruce mare. El trebuia să-şi ducă lemnul pentru răstignire. Şi lumea, forfotind în valul urii, porni cătră Golgota.

Isus mergea încet, căci crucea era grea. Ba sub povara ei de multe ori cădea în praful drumului. Cei din jur, în loc să-i uşureze drumul, îi aruncau cuvinte de ocară şi Il scuipau.

Au mers aşa un drum destul de lung, până când în calea lor se întâlniră cu un om bun şi milostiv: Simion Chirineanul. El se întorcea dela munca câmpului. Puse la o parte ce avea şi luând crucea din mâna lui Isus, o duse până la locul de osândă.

Aici L-au desbrăcat pe Mântuitorul şi întinzându-I mânile pe lemnul de ocară, l-au ţântuit cu piroane. Apoi ridicând crucea, o lăsară să cadă cu putere într'o groapă, anume săpată, mai înainte. Un oftat greu ieşi din pieptul lui Isus. Din ochi-I o lacrimă se prăvăli peste obrajii înroşiţi de sânge, din mâni şi din picioare curgea şiroaie sângele nevinnvat, iar de pe buzele învineţite de durere, acum în clipele durerilor cum-

plite, se auzi un glas dumnezeiesc: „Doamne iartă-le lor, căci nu ştiu ce fac!"

Apoi lumea se împrăştie pe la căminuri. Când trecători răsleţi se întâmplau aproape ori pe lângă crucea lui Isus, mai aruncau şi acum cuvinte de batjocură.

La cruce au rămas ostaşii, străjuind. Şi ei batjocoreau, în neştiinţa lor.

Altfel pustiu. Doar doi tâlhari, de dreapta şi de stânga lui Isus, îndurau şi ei osânda grea a răstignirii. Apostolii L-au părăsit, temându-se de ura fariseilor.

In clipele de chinuri, la poalele crucii, ochii lui Isus au întâlnit mereu un tânăr, care plângând cu hohote, sprijinea o femee, ce plângea şi mai amarnic. Erau Ioan, învăţăcelul şi Maria, Maica Domnului. Singurii cari nu L-au părăsit, în clipa morţii pe Isus.

INTUIŢIA.

REPRODUCEREA.

APROFUNDAREA. De ce a venit Isus în lume? (Ca să înveţe pe oameni binele şi adevărul). Pentruce îl urau fariseii, dacă făcea numai bine? (Ei nu puteau face ceeace făcea El şi pentrucă dădea pe faţă toate nelegiuirile lor). Ce au făcut cu Isus? (L-au răstignit). Cum poate fi socotită această răstignire? (Replătirea binelui prin rău). Dar Isus era Dumnezeu. De ce nu s'a împotrivit? (Ca să spele, prin sângele Lui, păcatele lumii).

APLICAREA. Vă amintiţi voi cuvintele rostite de Isus când era pe cruce? („Doamne, iartă-le lor"). Ce pildă ne lasă Isus prin cuvintele acestea? (Să ne rugăm lui Dumnezeu chiar şi pentru vrăjmaşii noştrii). Prin ce se deosebeşte fapta Mântuitorului de aceea a fariseilor? (Aceia au răsplătit binele prin rău, iar Isus a făcut tocmai contrarul: a răsplătit răul prin bine). De ce? (Ca să facem şi noi la fel).

Ce putem învăţa, ca oameni, din jertfa lui Isus? (Să îndurăm, cu tărie, orice pentru dreptate).

Jertfa lui Isus, cel care s'a răstignit şi pentru fiecare din voi, să vă aducă totdeauna aminte de îndatoririle ce aveţi unul faţă de altul şi toţi faţă de Dumnezeu.

POGORÎREA DUHULUI SFÂNT.[1]

LECȚIE PENTRU CL. IV.

PREGĂTIREA. Ce au făcut apostolii Domnului după răstignirea învățătorului lor? (Au rămas la Ierusalim). De ce nu s'au răslețit prin alte orașe? (Așteptau să învieze Mântuitorul). De unde știau că Isus va învia? (Le spusese încă înainte de a fi răstignit). Unde obișnuiau ei să se adune zilnic? (In casa Mariei). Ce făceau aici? (Iși petreceau tot timpul în rugăciuni). Când a venit Isus din nou în mijlocul lor? (La Dumineca Tomiii). A mai stat mult între ucenicii Săi? (Patruzeci de zile și apoi s'a înălțat la ceriu). Ce-au făcut ucenicii după înălțarea lui Isus? (Au rămas mai departe în Ierusalim). De ce nu s'au răspândit nici acum?

Așteptau pogorîrea Duhului Sfânt). De unde știau ei acest lucru? (Le promisese Mântuitorul că-L va trimite). Când le promisese? (La înălțarea Sa și cu alte ocazii: exemple). Cum le-a zis? („Alt mângăetor voiu trimite vouă, Duhul Adevărului“ ... etc.).

ȚINTA. Tocmai azi vom vorbi despre acest lucru: pogorîrea Duhului Sfânt.

PREDAREA. Era tocmai în ziua Rusaliilor. Ierusalimul gemea de mulțimea venită din toate unghiurile lumii, ca să prăznuiască, aici, ziua cincizecimii. Locuitorii din Iudeia, Asia, Mesopotania, Egipt, Creta și din alte părți s'au întâlnit în această zi la Ierusalim.

Ucenicii lui Isus erau adunați și ei la casa unde obișnuiau să-și facă rugăciunile și să mănânce împreună. Stăteau aici și se rugau plini de cucernicie și credință.

Deodată se auzi un tunet mare, venind din cer. Apoi niște limbi de foc au stătut deasupra casei unde erau adunați ucenicii. Peste fiecare din ei s'a așezat o limbă de foc. Și minune! Pescarii luați din marginea Ghenezaretului, vameșii chemați la apostolie și toți ceialalți oameni simplii și sfioși,

[1] Articolele din Simbolul credinței sunt grele de explicat în școala primară, folosind procedeul obișnuit în învățământul secundar. De aceea e mult mai corect, ca acest material dogmatic să fie îmbinat în lecțiuni, cari tratează evenimente din viața Mântuitorului, sau a apostolilor. Ex. ca mai sus.

cari alcătuiau ceata celor doisprezece ucenici, s'au simţit deodată plini de un curaj sfânt, gata de a se jertfi oricând pentru Isus. Ba nu numai atât, ci fiecare din apostoli începu să vorbească în limbi streine, necunoscute de ei până în momentul acela.

Duhul Sfânt, promis de Mântuitorul, se pogorîse peste ei.

La auzul acestui răsunet şi văzând limbile cele de foc, mulţimea se înghesui cu mare grabă spre casa unde se întâmplaseră cele ce s'au spus. Şi care nu le fu mirarea, când fiecare auzia, pe apostoli, vorbind în limba ţării lor?!

Şi se 'ntrebau în gândul lor:

„Oare nu sunt, toţi aceştia, Galileeni? Cum de pot vorbi, dar, fiecăruia din noi în limba noastră, în care ne-am născut?" (Fapte 27—8).

Stăteau muţi şi nu pricepeau minunea întâmplată cu apostolii. Ba mulţi din cei care priveau şi ascultau vorbirile apostolilor, şi mai ales evreii din Ierusalim, îşi băteau joc zicând:

„Nu e minune la mijloc! Apostolii Nazarineanului Isus s'au îmbătat de must şi pentru asta fac cele ce vedeţi".

(Aici mai potrivit este să se citească, din Sf. Scriptură, întreaga cuvântare a Sf. Petru, pentruca elevii să-i prindă sensul mai corect, dar şi pentru a se familiariza cu expresiuni biblice. Se va ceti deci din: Faptele Apostolilor, cap 2, 14—40).

De acum, întăriţi şi luminaţi prin puterea Duhului Sfânt, ucenicii au plecat în cele patru părţi ale lumii, spre a propovedui evanghelia păcii la toată zidirea.

INTUIŢIA.

REPRODUCEREA.

APROFUNDAREA. Despre ce am vorbit azi? (Pogorîrea Duhului Sfânt peste apostoli). De ce a trimis Mântuitorul pe Duhul Sfânt peste ucenicii Săi? (Ca să-i întărească şi lumineze). Cum erau ei înainte de a primi Duh Sfânt? (Erau neîndrăsneţi, oameni simplii, neînvăţaţi). Din ce se vede că în ei s'a produs o mare schimbare? (Au devenit curajioşi, ştiau să vorbească în limbi streine, fără să le fi învăţat mai înainte). Ce se observă din toate acestea? (Puterea Duhului Sfânt). La ce le va ajuta această schimbare? (La lăţirea evangheliei).

ASOCIEREA. Unde am mai întâlnit noi asemenea schimbări? (Turnul Babel). Ce s'a întâmplat şi acolo? (S'au ame-

stecat limbile). Prin a cui putere? (A Duhului Sfânt). In Testamentul Vechiu, unde mai aflăm vorbindu-se despre Duhul Sfânt? (La facerea lumii). Ce se spune acolo? („Duhul Domnului plutea, se purta pe deasupra apelor“...). Dar în alte locuri? (La toţi profeţii). Cum se observă la profeţi ajutorul şi povăţuirea Duhului Sfânt? (Şi profeţii erau oameni simplii şi totuşi puteau anunţa lucruri mari şi grele de înţeles).

Dar în Noul Testament? (La botezul Domnului, în chip de porumb).

Ce putem şti din toate acestea? (In Sf. Treime, persoana care însufleţeşte şi înţelepţeşte este Duhul Sfânt).

GENERALIZAREA. CRED: Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viaţă făcătorul, carele din Tatăl purcede (pleacă), celace împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi mărit şi carele a grăit prin proroci.

APLICAREA. Ştiţi voi când se chiamă ajutorul Duhului Sfânt? (La sfinţirea apei, maslu, etc.). Cum zice preotul atunci? („Şi acum trimite“...). Dar în cântările dela sf. liturghie, unde se vorbeşte despre Duhul Sfânt? („Pe Tatăl“... „Impărate ceresc“).

Se cântă rugăciunea „Impărate ceresc“.

BOGATUL NEMILOSTIV ŞI LAZAR CEL SĂRAC.

LECŢIE PENTRU CL. IV.

PREGĂTIREA. Care este lucrul de care nimeni nu poate scăpa. (Moartea). Ce se întâmplă prin moarte? (Pierderea vieţii). A cărei vieţi? (A vieţii pământeşti). Aşa dar mai este şi o altă viaţă. De unde ştiţi voi că viaţa noastră nu se termină cu coborârea în groapă? (Din pildele învăţate: bogatul căruia i-a rodit ţarina etc.). Dar toţi ajung dincolo de mormânt în acelaş loc? (Nu). Dar? (Unii merg în raiu, cei buni; alţii merg în iad, cei răi). Mi-aţi putea voi spune o faptă bună, care să ajute omului în câştigarea raiului? (Rugăciunea, cinstirea bisericii, ascultarea de cei mai mari, sprijinirea şi ajutorarea celor săraci şi nenorociţi etc. Cum numeşte lumea pe oamenii cari ajută pe săraci? (Milostivi). Dar pe contrarii lor? (Nemilostivi). Ce ziceţi voi despre un om nemilostiv? (Că are inimă rea, că este sgârcit, că îşi va lua plata dincolo de mormânt pentru faptele sale).

ŢINTA. Tocmai azi vă voi istorisi ce a spus Mântuitorul nostru Isus Hristos despre un om nemilostiv.

PREDAREA. Mântuitorul Hristos spune că într'o ţară, departe de aici, locuia un om nespus de bogat. Pământurilor lui nu li se cunoşteau hotarele, iar despre averile lui se vorbeau adevărate minuni. Nimeni nu le cunoştea numărul. Cirezi de vite, turme de oi, herghelii de cai umpleau, seara, curţile bogatului. Casa bogatului era mai degrabă un palat, în care servitori fără număr alergau ca furnicile la semnul cel mai mic al stăpânului. Iar dacă e să pomenim despre îmbrăcăminte, apoi nici împăratul ţării aceleia nu purta haine atât de scumpe ca bogatul despre care e vorba. Hainele erau făcute din cea mai scumpă stofă ce se găsea pe atunci: din porfiră şi vison. Viaţa şi-o petrecea în chefuri şi ospeţe fără de sfârşit, împreună cu o ceată de prieteni, tot ca el de afundaţi în averi şi destrăbălare.

Insă prin sufletul şi prin mintea bogatului niciodată nu şi-a făcut drum măcar un gând bun, niciodată nu s'a înălţat din ele un gând spre Dumnezeu. Nici o mulţumire nu aducea Aceluia, care într'o clipă i-ar putea da încă pe atâta avere, sau i-ar putea-o lua şi pe aceea ce o are. Sufletul lui era mai întunecat şi mai murdar ca noroiul drumurilor. Adică pe cât de strălucitor îi era trupul, pe atât de negru era bogatul, cel nemilostiv, la suflet.

La casa bogatului, pe treptele palatului, zăcea de multă vreme un om sărac şi lipsit cu numele Lazar. N'avea casă, nici masă. Nici prietenii nu-l îmbulzeau. Singur pe lume şi sărac lipit pământului. Vara şi iarna stătea pe treptele palatului, cerşind o fărâmă de milă şi o bucată de mălaiu. Dar nimeni nu se îndura de el. O vorbă bună n'auzea din gura nimănui. O haină cât de veche nu se găsea în toată casa bogatului pentru sărmanul Lazar. De aceea peste trupul acestui om, trup acoperit cu bube şi răni, iarna sufla nemilosul vânt aducând fulgi albi şi reci de zăpadă, iar vara se cobora arşiţa dogoritoare a soarelui provocându-i cele mai groaznice dureri. Deodată cu dogoreala soarelui, printre răni pătrundea şi praful ridicat de paşii servitorilor şi durerea se 'nteţea.

Dar, dragi copii, poate nu acestea erau singurele dureri, cari munciau capul bietului Lazar. Ci foamea îl rodea şi mai adânc. Din masa gustoasă şi bogată ce o vedea în fiecare zi, bietul Lazar nu se învrednicea nici măcar de fărâmiturile ce rămâneau pe urma chefurilor şi a înbuibării. Căci toate rămăşiţele se aruncau la câni. Şi ce să vă mai spun copii? Chiar

cânii erau mult mai buni decât bogatul din istorioara ce vă spun. Adeseori se gudurau cu gingăşie şi lingând ranele, alinau puţin durerile lui Lazar.

Cu toate astea nu s'ar putea spune că, pe faţa săracului, trăia cumva o tristeţe sau desnădejde. Nu! Căci el ştia pe Cineva, care va şti să răsplătească, după dreptate, tot necazul şi toată durerea. Se ruga, în fiecare zi, cu frângerea inimii şi cu credinţă tare lui Dumnezeu, aşa că veşnic trăia în linişte, în nădejde, sperând în dreapta răsplătire. In trupul său, cel negru ca tina drumului, era un suflet alb ca giulgiul şi curat ca apa de izvor.

Totuşi suferinţele lui Lazar se înmulţeau zi cu zi şi îl duceau pe bietul om tot mai aproape de mormânt. Nu trecu prea mult timp şi moartea îl şi culege de pe pământ. Fu îngropat fără nici o pompă. La groapă l-au însoţit doar oameni cari duceau pe umeri un cosciug neîmpodobit. Ingerii Domnului, cei cari veghiază mereu pe lângă fiecare om, au luat însă sufletul lui Lazar şi l-au dus în sânul lui Avram, adică în raiu.

Bogatul îl uitase pe Lazar. Lumea la fel. Cine să-şi aducă aminte de un om atât de neînsemnat cum fusese Lazar în lumea aceasta pământească?

O, dar nimeni nu trăieşte cât e lumea! Sună ceasul şi pentru bogat. Se adună 'n jurul lui toţi prietenii şi cunoscuţii ca să-l mai vadă odată în clipa veşnicei despărţiri. Murì şi el. Fu pus într'un sicriu strălucitor şi însoţit de oameni fără număr, fu dus la groapă. Pe urmă s'a mai întins şi o masă mare şi bogată pentru toţi cei cari l-au însoţit în drumul veşniciei.

Dar e curios lucru când ne gândim că în lumea cealaltă nu mai ajunse tot bogat, nici stăpân mare şi tare, ci ajunse în muncile iadului. Focul pârjolitor şi chinurile groaznice au început să-l împresoare. Din mijlocul acestor groaznice suferinţe îşi aruncă odată ochii în sus şi-l văzu pe Lazar, vesel, în sânul lui Avram. Atunci strigă:

„Părinte Avrame, milueşte-mă şi trimite pe Lazar să-şi ude degetele lui în apă şi să-mi răcorească limba, că rău mă chinuiesc în văpaia aceasta".

Atunci Avram i-a răspuns:

„Fiule, aduţi aminte, că în viaţă te-ai bucurat numai de cele bune şi Lazar a avut parte numai de cele rele; de aceea el acum se mângăie, iar tu te chinueşti! Afară de asta, între

voi şi între noi este o mare prăpastie, ca să nu poată trece nici unul dela noi la voi, nici dela voi la noi".

Atunci bogatul zise:

„Rogu-te atunci părinte, trimite-l pe Lazar la casa tatălui meu, că mai am cinci fraţi, să le spună şi lor ce pătimesc eu aici, ca să se ferească şi să nu vie şi ei în acest loc de chin".

„Ei au acolo pe Moise şi pe Proroci; să asculte de dânşii şi atunci nu vor păţi ca tine", — zise Avram.

„Nu, părinte Avrame, a zis bogatul. Dacă va învia cineva din morţi şi va merge la dânşii, atunci se vor pocăi!"

„Dacă nu ascultă de Moise şi de proroci, a răspuns Avram, apoi chiar dacă ar învia cineva din morţi, tot nu vor crede!"

(Aici se va face intuiţia prin tablouri biblice).

REPRODUCEREA.

APROFUNDAREA. Intoarceţi-vă acum cu gândul iar la palatul bogatului. Ce vedeţi? (Bogatul petrecând şi Lazar stând umilit la uşa lui). Cum v'am spus că era sufletul bogatului? (Negru şi murdar). De ce? (Pentrucă nu şi-l îngrijia). La ce se gândea el? (Numai la chefuri şi averi). Ce fel de averi căuta să-şi strângă? (Averi pământeşti). Ce avere ar fi trebuit să-şi strângă? (Sufletească, cerească). Care e mai de preţ? (Cea sufletească). De ce? (Pentrucă numai aceasta trece şi dincolo de mormânt). Cum putea, totuşi, acest bogat să-şi câştige o comoară sufletească cu ajutorul celei pământeşti? (Făcând milostenie cu aceasta). Cui? (Oamenilor săraci şi nenorociţi). Numai? (Şi bisericii). A făcut? (Nu). Care era deci datorinţa sa de om, dar pe care n'a îndeplinit-o? (Să ajute pe săraci). Să scriem: (se scrie pe tablă şi în caetele de clasă ale elevilor).

1. *Din agoniseala noastră să dăm milostenie oamenilor săraci şi neputincioşi.*

Ce ne câştigăm noi prin milostenie? (Comoară sufletească). Cum i-am putea zice, pentrucă numai aceasta ne rămâne pentru totdeauna? (Comoară veşnică). Unde şi când ne putem câştiga o astfel de comoară? (Aici, în lumea aceasta, până când trăim). De unde ştim noi lucrul acesta? (Din pilda de astăzi). Ce se vede din ea? (Că bogatul ar fi dorit acum mântuirea, dar nu se mai putea). De ce? (Pentrucă dincolo de mormânt nu se poate trece din raiu în iad, nici din iad în raiu, fiind o mare

prăpastie între acestea). Unde ajunsese bogatul după moarte? (In iad). De ce? (Pentru faptele sale săvârşite pe pământ). Ce este, dar, iadul pentru bogatul nemilostiv? (O dreaptă răsplată). Să scriem şi această învăţătură:

2. *Oamenii păcătoşi vor avea drept răsplată iadul, ca şi bogatul nemilostiv.* (Se scrie pe tablă şi în caetele elevilor).

Despre cine mai e vorba în istorioara de azi? (Despre Lazar). Ce ne spune despre viaţa acestuia? (Şi-o ducea în chinuri şi necaz). Dar cum era el faţă cu Dumnezeu? (Se ruga în fiecare zi, având o credinţă tare). Ce şi-a strâns el prin rugăciuni? (Comoară veşnică). Unde a ajuns Lazar după moarte? (In rai). Cum îşi petrecea viaţa în rai, faţă cu viaţa de pe pământ? (In rai avea mângăiere şi linişte, iar pe pământ trăia în chinuri). Oare toţi săracii ajung în rai? (???... nu toţi). Dar? (Pot fi şi oameni săraci, dar răi; ei nu ajung în rai). Ce trebue, dar, să facă şi aceştia ca să ajungă în rai? (Să fie buni şi credincioşi). Să scriem:

3. *Oamenii săraci şi lipsiţi, cari se bucură pe pământ numai de cele rele, dincolo se vor bucura de cele bune, ca şi Lazar, dacă au avut credinţă şi au fost cu sufletul curat.* (Se scrie: ca mai sus).

ASOCIEREA. Am mai învăţat noi la religie şi alte pilde unde era vorba despre bogaţi? (... bogatul căruia i-a rodit ţarina). Prin ce se aseamănă aceşti doi bogaţi? (Amândoi şi-au adunat numai comori pământeşti). Pentruce le-au adunat? (Ca să se desfăteze cu ajutorul lor). Ce ar fi putut face cu comorile strânse? (Ar fi putut ajuta pe cei nevoiaşi... etc.). Dar azi vor fi astfel de oameni pe pământ? (Vor fi destui). Care este mijlocul din care cei bogaţi ar putea şi ei ajunge în rai? (Să folosească averea lor spre bine).

Da, copii, aşa este. Şi omul bogat se poate mândri dacă ştie cum să se folosească de averea sa. Iar acum să scriem şi lucrul acesta, frumos, pe tablă, în caete şi în inimile noastre:

GENERALIZAREA:

Din averea, ce ţi-a dat
Domnul, ca un îndurat,
Milostenie să faci,
La toţi oamenii săraci.
Căci mila e răsplătită,
Ne'ndurarea pedepsită.

APLICAREA. Cum puteţi face milostenie între voi? (Ajutându-ne unul pe altul, la nevoie, cu un creion, o gumă etc.). Dar în pilda de azi vi s'a spus şi despre Moise şi proroci: Ştiţi voi cine erau aceşti proroci? (Erau trimişii lui Dumnezeu pe pământ). Azi nu are Dumnezeu trimişii Săi în lume? (Da, sunt preoţii). De ce îi trimite Dumnezeu? (Ca să propoveduiască binele şi adevărul). Ce datorinţă avem noi faţă de ei? (Să-i respectăm, ascultându-le cuvântul). Unde propoveduiesc ei mai ales? (In biserică). Adică noi avem datorinţa să mergem şi la biserică şi această mergere făcând parte din faptele cele bune.

Ce vom dobândi dacă vom urma pilda lui Lazar şi vom asculta mereu numai cuvântul Domnului? (Comoară veşnică şi raiul).

Faceţi aşa şi veţi fi fericiţi.

PILDA CELOR ZECE FECIOARE (Matei 25, 1—13).

LECŢIE PENTRU CL. V

PREGĂTIREA. Vă aduceţi aminte vreo parabolă învăţată în anii trecuţi? (Samarineanul milostiv, Bogatul nemilostiv şi Lazar etc.). Cine a spus pildele acestea? (Mântuitorul nostru Isus Hristos). De ce le spunea El? (Ca să înveţe pe oameni binele, frumosul, adevărul etc.). De ce are omul lipsă de fapte bune? (Ca să câştige viaţa fericită şi veşnică]. Prin ce se mai poate pregăti cineva pentru viaţa de dincolo? (Prin spovedanii sincere, prin cuminecătură). Toţi oamenii se pregătesc? (Nu). De ce? (Unii tot amână socotind că mai au timp când vor fi la bătrâneţe). Şi ce se poate întâmpla? (Să moară nepregătiţi). Şi atunci? (Atunci işi vor lua plata ce merită; osânda veşnică). Dar cei pregăiiţi? (Şi ei îşi vor lua plata lor; viaţa de veci). Desigur că numai aşa poate fi.

ŢINTA. Dar ca să vedeţi şi mai bine acest lucru, am să vă istorisesc azi o pildă, a Mântuitorului, din care se vede lămurit ce se întâmplă cu oamenii pregătiţi pentru moarte şi cu cei nepregătiţi. Este pilda celor zece fecioare.

PREDAREA. Undeva departe, tare departe de aici, trăia un mire, frumos minune mare. Soarele ceriului şi stelele lucitoare nu-l ajung nici pe departe în strălucirea sa. Hainele lui

erau ţesute numai din raze, încât îţi lua vederea privindu-le. Mirele acesta se hotărâ să-şi serbeze şi el nunta. Alese o zi când fixă data nunţii. Apoi chemă la sine toţi slujitorii şi-i trimise cu poruncă să învite tot poporul la ospăţ. Căci mirele era fiu de împărat. Şi au plecat slujbaşii vestind în lungul şi în latul împărăţiei minunata învitaţie. Se bucurau oamenii de o aşa nepreţuită cinste, de a fi chemaţi la nunta unui mire aşa de frumos.

S'au îmbrăcat în haine de serbare, şi-au luat merinde pentru drum şi'n mână un toiag de vreme grea şi de'ntâmplări nebănuite şi au pornit din toate unghiurile împărăţiei ca să ajungă mai cu vreme la nemaipomenita sărbătoare. Se temeau să nu întârzie. Acolo îmbulzeală mare. Nici vorbă să încapă toţi în casa mirelui. Dar nici nu se sileau să intre, căci erau destul de mulţumiţi să-i vadă măcar strălucirea fără seamăn pe această lume.

Printre învitaţi erau şi zece fecioare. Ele încă erau tare frumoase. Nu ştiai la care să priveşti mai întâiu. Erau îmbrăcate în haine albe ca zăpada şi cosiţe lungi atârnau pe spatele fiecăreia din ele. Fecioarele aveau în mâni câte o candelă. (Ştiţi voi ce era aceea candelă? Unde aţi văzut candele? Ce formă pot avea? La ce folosesc?) Ele voiau să facă mare cinste mirelui: să-l primească cu candelele aprinse. Ei, dar trebuie să vă spun, că cele zece fecioare semănau leit una cu alta numai înafară, la exterior, dar la suflet nu. Cinci erau înţelepte şi cinci erau nebune. Cele înţelepte şi-au umplut candelele cu untdelemn, iar cele nebune n'au luat nimic în candelele lor. Lumea a tot aşteptat să vină mirele. Au aşteptat şi cele zece fecioare ziua întreagă. A venit seara, ba s'a înoptat deabinelea şi nu se auzea nici o mişcare. Dela o vreme somnul se abătu frumuşel pe la genele fecioarelor, le închise ochii binişor şi le adormi adânc. Acum ele dormeau fără grijă. Pe la miezul nopţii, însă, se făcu strigăt mare. Se călca om pe om îmbulzindu-se spre drumul care ducea la palatul mirelui. — Ce se va fi întâmplat? (Venea mirele). Da, copii, venea mirele cel mult aşteptat şi lumea se grăbia să-i iasă întru întâmpinare.

La zgomotul acesta se treziră din somn şi cele zece fecioare. Işi frecară ochii ca să le fugă somnul, înfrumseţară candelele şi căutau să le aprindă. Dar ce folos? Ştiţi, doar, că numai cinci luaseră în candele untul de lemn trebuincios; cele

înţelepte. In schimb cele nebune tremurau acum de teama că mirele sosind le va afla cu candelele stinse. Se adresară deci celor înţelepte zicând:

— Dragi sorioare! Iată se apropie mirele şi noi nu avem untdelemn ca să aprindem candelele noastre. Daţi-ne din untul de lemn al vostru, măcar cât de puţin, ca să nu fim de ocara lumii.

— De ce nu v'am da, — răspunseră cele cinci fecioare înţelepte — dar ne temem că, în cazul acesta, nu vom avea de-ajuns nici noi, nici voi. De aceea alergaţi în grabă la cei ce vând şi cumpăraţi cât aveţi voie.

Şi fecioarele au făcut aşa.

Nu trecură decât câteva clipe dela plecarea lor şi mirele sosi. Intră în casa sa, întovărăşit de oaspeţi şi de cele cinci fecioare înţelepte, cari luminau cărarea cu frumoasele lor candele. Apoi uşa se închise.

Câteva momente mai târziu, sosiră şi cele cinci fecioare nebune. Găsind uşa încuiată ciocniră odată, de două ori, dar nimic. Ciocniră şi a treia oară. Atunci se auzi un glas:

— Cine sunteţi?

— Noi suntem, Doamne! Deschide-ne nouă uşa să intrăm, — ziseră cele cinci fecioare.

— Adevăr, adevăr grăiesc vouă: puteţi să vă întoarceţi, căci nu vă cunosc pe voi — le răspunse mirele.

Uşa rămase închisă şi ospăţul începu fără cele cinci fecioare nebune.

REPRODUCEREA.

APROFUNDAREA. Despre ce s'a vorbit în pilda aceasta? (Despre un mire şi despre zece fecioare). Ce se spune despre acest mire? (Că era frumos minune mare). Cu ce poate fi El asemănat în frumuseţe aici pe pământ? (Cu nimic). Adică El este mai presus de lume. Cine va fi, dar, mirele din pilda istorisită azi? (Isus Hristos). Ce se mai spune despre mirele Isus? (Că a făcut o nuntă mare, la care a chemat toată lumea). Cine sunt nuntaşii? (Oamenii din lume). Dar nunta ce va însemna? (Viaţa de dincolo, capătul vieţii acesteia şi începutul celei veşnice).

Cine vor fi cele zece fecioare chemate la nuntă? Ce vor reprezenta ele? (Ele reprezintă tot pe oamenii pământeni). Şi

anume? (Cele cinci fecioare înțelepte reprezintă pe credincioșii cari sunt totdeauna gata, pregătiți pentru viața de dincolo, iar fecioarele nebune reprezintă pe oamenii cari nu se știu pregăti). Dar candelele? (Candelele sunt sufletele oamenilor). Iar untdelemnul? (Faptele bune). Cum se poate câștiga acest untdelemn? (Prin credință, pregătindu-ne zi de zi). Unde putem afla cea mai bună cale spre pregătire? (In biserică). De unde știți? (Din pilda de azi). Cum anume? (Fetele cele înțelepte au trimis pe cele nebune să-și cumpere untdelemn dela ceice vând). Cine sunt aceia? (Preoții și biserica). Au cumpărat? (Da). Și totuși n'au mai putut intra în casa mirelui. De ce? (Era prea târziu). Ce putem învăța noi din pățania lor? (Că faptele bune, pregătirea pentru viața viitoare nu trebue să fie nici odată amânată de pe o zi pe alta). Ce se întâmplă cu cei nepregătiți? (Vor rămânea neîmpăcați cu Dumnezeu).

ASOCIEREA. Vă aduceți voi aminte de oamenii, cari s'au trezit la sfârșitul vieții lor fără nici o comoară sufletească, fără pic de untdelemn în candele? (Bogatul nemilostiv; Bogatul căruia i-a rodit țarina etc.). Cu cine se aseamănă ei? (Cu fetele cele nebune). Cunoașteți și oameni cari să se asamene cu fetele cele înțelepte? (Samarineanul milostiv, săracul Lazar, Iov etc.). De ce nu se vor fi pregătit și cei dintâi? (Pentrucă socoteau că mai au timp). De ce se vor fi pregătit cei din rândul al doilea? (Ei știau că fiecare om ajunge la momentul când trebue să răspundă de faptele sale). Dar cunoșteau ei momentul acela? (Nu). Nu, copii. Nici ei, nici noi, nici nimeni nu-l cunoaște. De aceea? (Se cade să fim totdeauna gata...).

GENERALIZAREA. Fiți totdeauna gata, pregătiți, căci nu cunoașteți sfârșitul vieții voastre.

APLICAREA. Voi vă pregătiți? Cum vă pregătiți? (— se lasă elevii să spună felul în care își face fiecare datoria față de suflet). Care este cel mai de seamă mijloc de pregătire? (Spovedania și cuminecarea). Voi când vă spovediți și vă cuminecați? (In cele două posturi mari). De ce trebue să ne pregătim toți? (Este o datorie creștinească).

Ce model vă alegeți din pilda de azi? (Fetele înțelepte). Faceți ca ele și vă veți bucura de aceeaș răsplată de care s'au bucurat acestea.

NOTĂ. Lecţiile prezente sunt expuse conform Treptelor formale şi psihologice. Le-am expus intenţionat astfel, deşi în practică nu se poate urmări totdeauna firul acesta. Spun acest lucru din propria-mi experienţă.

După o istorisire vie şi sugestivă (Ex. „Prinderea şi răstignirea lui Isus“) copiii se văd cuprinşi de o duioşie şi compătimire. Istorisirea, urmată de aprofundare etc., şterge această atmosferă şi o aduce în schimb pe acea rece, provocată de intelectualism.

Din motivul acesta, la unele lecţii de religie necesitatea unei aprofundări nu se vede, mai ales când materialul este pe deplin asimilat de elevi şi scopul a fost astfel ajuns în corpul lecţiunii.

Dacă în lecţiile de faţă am procedat altfel, apoi aceasta nu ca o dogmatizare în procedură, ci pentru a indica, mai mult, sistemul general de predare a materialului în şcoala primară.

D. CĂLUGĂR.

PROGRAMA ANALITICĂ
PENTRU ÎNVĂŢĂMÂNTUL RELIGIOS ÎN ŞCOALA PRIMARĂ.

CLASA I-a.

Trimestrul I. — Rugăciunea la intrarea în clasă.[1] Rugăciunea la ieşirea din clasă. (Un text uşor, care să poată fi înţeles de copiii începători). In legătură cu rugăciunea se va lămuri copiilor că Dumnezeu este tatăl nostru al tuturor. Povestiri morale:[2] Să ascultăm de părinţi, de învăţători. Cum să ne purtăm în casă, acasă, pe stradă, cu fraţii şi surorile.

Trimestrul II. — Rugăciunea de dimineaţă şi de seară. In legătură cu sărbătoarea Naşterii Domnului se va povesti: Naşterea şi botezul Mântuitorului. Colinde scurte (numai cântate). Cântece de stea.

Trimestrul III. — In legătură cu sărbătoarea Floriilor şi Paştilor se va povesti pe scurt: Intrarea în Ierusalim; Patimile; Moartea şi învierea Mântuitorului; Tatăl nostru (fără explicaţii).

CLASA II-a.

Trimestrul I. — Rugăciunea la intrarea şi la ieşirea din şcoală (cântate în cor). Facerea lumii şi a omului, plecând dela cele ce vede şi pricepe copilul, fără a se arăta timpul şi ordinea. Neascultarea celor dintâi oameni cu urmările ei. Adam şi Eva. Făgăduirea unui Mântuitor. Noe (Credinţa lui. Potopul). Turnul Babilonului (Ingâmfarea oamenilor. Aplicarea la viaţă trăită a învăţăturilor morale, cu privire la neascultare şi îngâmfare.

Trimestrul II. — Chemarea lui Avraam. (Credinţa în Dumnezeu şi ascultarea). Iosif. (Iubirea de frate). Robia egipteană. (Dragostea de lege şi neam). Cu prilejul sărbătorii Crăciunului se va vorbi despre Naşterea lui Isus. Copilăria lui. Botezul lui Isus.

Trimestrul III. — Moise; copilăria lui. Rătăcirea în pustie. Cele zece porunci cu aplicările lor. In legătură cu sărbătorile Paştilor se vor povesti sau citi pe scurt: Intrarea în Ierusalim.

[1] Cu acest prilej, copiii vor fi învăţaţi cum să facă semnul crucii.

[2] Povestirile morale se recomandă să aibă caracter religios.

Despre patimile, moartea şi învierea Mântuitorului. La Inălţare, despre înălţarea Domnului.

CLASA III-a.

Trimestrul I. — David. Iov (Tăria credinţei şi răbdarea lui în suferinţă). Proorocul Ilie. Daniil (Vestirea Mântuitorului. Păstrarea obiceiurilor strămoşeşti).

Trimestrul II. — Ioan Botezătorul. Naşterea Mântuitorului. Isus în Templu. Botezul Mântuitorului (Arătarea sfintei Treimi). Vindecarea slăbănogului din Capernaum (Să avem credinţă în Dumnezeu). Vindecarea slăbănogului dela lacul Vitezda (Să avem nădejde în ajutorul lui Dumnezeu). Inmulţirea pâinilor (Dumnezeu iubeşte şi ajută pe oameni).

Trimestrul III. — Pilda Vameşului şi a Fariseului. (Mândria şi smerenia). Alungarea negustorilor din Templu. (Să cinstim Biserica). Pilda semănătorului (Ascultă învăţăturile şi ţine-le). Parabola cu împărţirea talanţilor. (Datoria de a munci). Samarineanul milostiv. (Să iubim pe aproapele). Vindecarea celor 10 leproşi (Recunoştinţă, binefacere şi supunere la lege). Pilda judecătorului nedrept. (Stăruinţă în rugăciune).

CLASA IV-a.

Trimestrul I. — Repeţirea pe scurt a celor învăţate despre Isus Hristos. Parabola celor doi datornici. (Iertarea greşelilor, îngăduinţa, iubirea aproapelui). Parabola cu oaia pierdută. (Păcatul. Iubirea de Dumnezeu faţă de cei păcătoşi). Parabola fiului risipitor. (Pocăinţa. Iubirea dintre părinţi şi copii). Parabola bogatului căruia i-a rodit ţarina. (Lăcomia). Parabola bogatului nemilostiv şi Lazar. (Lipsa de milă). Banul de dajdie. (Datoriile către Patrie).

Trimestrul II. — Parabola neghinei. (Dumnezeu este îndelung răbdător). Intrarea lui Isus în Ierusalim. (Floriile). Parabola smochinului fără rod. (Datoria de a fi folositor). Cina cea de taină. (Sfânta împărtăşire). Isus în grădina Ghetsimani. (Supunerea lui Isus la voinţa Tatălui). Trădarea lui Iuda şi lăcomia lui. Patimile şi moartea Mântuitorului.

Trimestrul III. — Invierea. Arătările Mântuitorului după Inviere. (Mironosiţelor şi Apostolilor. Puterea dată Apostolilor de a ierta păcatele). Inălţarea la cer. Pogorîrea Duhului Sfânt. Rugăciunea „Impărate ceresc". Intemeierea Bisericii creştine. Simbolul credinţei cu scurte explicări. Cele 7 taine şi explicarea lor.

CLASA V-a.

Venirea Mântuitorului. (Repeţirea celor învăţate cu privire la naşterea, copilăria şi botezul Mântuitorului). Isus ca învăţător:

Alegerea apostolilor. Predica de pe munte. (Fericirile. Explicarea lor. Mat. 5). Deosebirile între legea veche şi legea nouă a lui Hristos. (Mat. 5 v. 17—48). Despre milostenie şi post. (Mat. 6 v. 1—7 şi v. 16—19). Despre rugăciune. (Mat. 6 v. 8—16). Bunătatea şi sinceritatea inimei (Mat. 7 v. 1—6). Pilda smochinului neroditor (Lc. 13 v. 6—9). Pilda pomului bun şi rău (Mat. 7 v. 16—20). (Gândul cu care faci o faptă). Pilda celor 10 fecioare (Mat. 25 v. 1 - 13).

CLASA VI-a.

Pogorîrea Duhului Sfânt peste Apostoli. Predica Apostolului Petru (Convertirea celor 3000 de oameni). Ce este Biserica? Apostolul Pavel. (Convertirea şi călătoriile lui). Prigonirile creştinilor din partea iudeilor şi păgânilor. (Sf. Ştefan, Sf. Apost. Petru şi Pavel). Martirii (Sf. Gheorghe). Constantin cel Mare. (Libertatea cultului). Sinoadele (Ereziile. Stabilirea Simbolului Credinţei). Icoanele. (Cinstirea lor). Organizarea Bisericii (Episcopi, Preoţi, Diaconi, Sărbătorile). Invăţătorii mari ai Bisericii (Vasile, Grigore şi Ioan). Sf. Scriptură şi Tradiţia.

CLASA VII-a.

Desbinarea Bisericii. (Ortodocşi, Catolici). Reforma în Biserica catolică. (Luteranism, calvinism). Creştinarea poporului român. Intemeerea Mitropoliilor şi Episcopiilor. Mănăstirile). Legăturile Bisericii din Transilvania cu Biserica din Principate. Incercările romano-catolicilor şi calvinilor de a converti pe ortodocşi. Viaţa şi activitatea Mitropoliţilor români: Varlam, Dosofteiu, Veniamin Costache, Şaguna. Starea Bisericii după unirea tuturor Românilor. Poruncile Bisericii. Explicarea serviciului divin. Liturghiile şi sărbătorile.

*

NOTĂ. Spre orientarea clerului nostru chemat să catehizeze de aci înainte în şcoala primară, publicăm programa analitică pentru Religie, în vigoare încă până la alte dispoziţii.

Această programă este alcătuită având în vedere două ore săptămânale de Religie pentru fiecare clasă (divizie). Materia de învăţământ prevăzută de programa analitică se găseşte în cărţile de citire pentru cursul primar; cântările în cartea de muzică.

Intrucât nu fiecare preot va avea acelaş număr de clase, evident nu fiecare va putea epuisa întreaga materie de învăţământ. Colaborarea prietenească şi creştinească a învăţătorului însă, nu ne îndoim, o să-i uşureze greutăţile iniţiale. Şi lucrul Domnului va merge înainte. REDACŢIA.

MIŞCAREA LITERARĂ.

Dr. Gh. Săndulescu: CONCEPŢIA CREŞTINĂ DESPRE PROPRIETATE ŞI DUŞMANII EI. Tipografia sf. Mănăstiri Neamţu. 1932. 160 pag.

Astăzi, când lupta între concepţiile sociale, în primul rând pe chestiunea proprietăţii, e mai acerbă ca oricând, lucrarea aceasta a dlui Dr. Gh. Săndulescu, prezentată la început ca teză de doctorat la Facultatea de teologie din Cernăuţi, e de tot binevenită. Valoarea lucrării nu stă însă numai în actualitatea ei, ci şi în temeinicia şi detaliul demonstraţiei, precum şi în limpezimea în care e scos treptat la iveală punctul de vedere creştin privitor la proprietate, în opoziţie cu doctrina liberalo-capitalistă şi socialisto-comunistă.

Creştinismul admite o proprietate particulară, aceasta în opoziţie cu socialismul, însă dreptul de proprietate nu e un drept absolut, cum afirmă liberalismul, ci un drept de administrare a unor bunuri cari sunt ale lui Dumnezeu. De aci urmează că acest drept „este supus unor anumite obligaţiuni care rezultă din raportul omului administrator faţă de Dumnezeu"... mai bine zis unor „restricţiuni şi datorii morale" (101—102).

Lucrarea mai are avantajul că a concentrat tot ce se spune în T. N. despre proprietate. Pentru aceste motive o recomandăm călduros tuturor. D. S.

*

Lic. R. Kraemer: DIE BIBLISCHE URGESCHICHTE, Wernigerode (Prusia) 1931, pagini 335.

Dintre cărţile Vechiului Testament cartea care a fost mai mult ispitită de tâlcuitorii Bibliei, este cartea Facerii. Aceasta pentru motivul, că în cuprinsul ei se pune bază revelaţiunii dumnezeeşti, prin care se alege un popor pentru a se mijloci prin el mântuirea neamului omenesc. Cartea Facerii prezintă o valoare excepţională atât din punct de vedere istoric şi teologic, cât şi din punct de vedere edificător, de aceea deşi s'a scris mult, totuşi chestiunile ce se pun în cadrul acestei cărţi rămân întotdeauna actuale. In tratatul cu titlul de mai sus preotul Kraemer comentează primele unsprezece capitole din Facere. Autorul pleacă dela textul original, traduce, explică şi

dă apoi din nou textul, perifrazat pe baza sensului. Studiul are în vedere două categorii de cititori: *a)* pe teologi, pentru cari se face uz de amănunte, şi *b)* pe laicii intelectuali în vederea cărora textul original ebraic este transcris cu litere latine. Autorul este un scriitor însufleţit de caracterul supranatural al Scripturii, dovadă este felul fericit cum rezolvă el locurile de caracter mesianic şi dogmatic: Fac. III, 15 (Göttliche Strafpedagogik und Ihre Zeichen in der Geschichte pag. 126); Fac. IX, 25, 26. (Völker und Völker pag. 274); Fac. I, 26. (Die Persönlichkeit des Menschen).

Autorul dă lucrării o valoare critică, prin faptul că ţine seamă de cele mai inerente noţiuni ale ştiinţei; iar cuvântul lui Dumnezeu îl învestmintează într'un graiu uşor de înţeles şi reuşeşte astfel să câştige pentru scopul urmărit pe cititorii scrisului său.

Prof. N. NEAGA.

*

Dr. Grigorie Gh. Comşa, episcopul Aradului: VENIŢI LA MAICA NEAMULUI (Biblioteca creştinului ortodox, Nr. 93—94). Arad, Tipografia diecezană, 1932. Pag. 58 (format mic). Lei 4.

Preocupat vecinic de mântuirea sufletelor ce i s'au încredinţat spre păstorire, P. S. Episcop Grigorie al Aradului îşi continuă strădalnica sa activitate misionară prin cuvântul scris. Noua broşură dă pe faţă ereziile dogmatice ale sectei babtiste, denunţă mijloacele cu cari falşii apostoli momesc sufletele nepricepute pe căi rătăcite, precum şi originea dubioasă a banilor pe cari aceşti „apostoli" îi pun în slujba propagandei lor păgubitoare pentru Biserică şi stat deopotrivă.

Ei sunt arătaţi în adevărata lor lumină, de simbriaşi ai străinilor şi îndeosebi ai comunismului. De altfel acest adevăr a început să intre şi în conştiinţa sufletelor năimite, cari se întorc rând pe rând la matca credinţei strămoşeşti, fapt care umple de bucurie îndeosebi inima grijnicului arhipăstor.

Broşura se încheie cu un călduros apel adresat de arhiereul autor poporului rătăcit, de a se reîntoarce la sinul totdeauna primitor al Maicii neamului, care este Biserica ortodoxă.

N. C.

NOTE ŞI INFORMAŢII.

POTRIVIT făgăduinţei ce-am făcut încă în vară, acest număr al revistei îl consacrăm aproape integral problemei învăţământului religios în şcoala primară.

In fruntea revistei noastre cititorii vor găsi preţioasele îndrumări metodologice ale părintelui Dr. N. Terchilă, profesor la Academia teologică „Andreiană". Aceste îndrumări sunt realizate practic în lecţiile model alcătuite de colaboratorul nostru D. Călugăr, cari încă vor lumina — suntem convinşi — cărările catehetilor noştri chemaţi să înveţe şi să crească micile odrasle ale neamului în duhul Evangheliei lui Hristos, în duhul înţeleptelor tradiţii ortodoxe.

Pentru a întregi îndreptarul catehetic din acest număr al „Revistei Teologice" publicăm şi programa analitică, în vigoare până la alte dispoziţii ale Sf. Sinod, autoritatea care e chemată să conducă şi să supraveghieze de-aci nainte educaţia religioasă în şcoalele neamului nostru.

Bunul Dumnezeu să încununeze cu izbândă strădania apostolilor cari ies la propoveduire în mijlocul sufletelor nevinovate.

*

SE ştie că — din pricini prea puţin creştineşti — arhiepiscopul catolic din Praga, Kardatsch, a fost silit de către nunţiul papal să demisioneze din înalta sa demnitate. După cum era şi firesc, în jurul acestui caz s'au iscat discuţii aprinse cari au străbătut şi în presă. Intre alţi apărători ai ierarhului demisionat a fost şi profesorul de teologie D. Sanda dela universitatea din Praga. Pentru care pricină el a fost suspendat, interzicându-i-se dreptul de a mai ţine cursuri. A fost întrebat apoi, dacă-şi retractează, public, articolele scrise şi dacă renunţă la catedră. Profesorul D. Sanda a răspuns negativ, contestând nunţiului papal dreptul de a se amesteca în afacerile interne ale bisericii catolice din Cehoslovacia. Acest răspuns i-a atras interdicţia de a mai intra în localul facultăţii teologice. Pentru cazul călcării acestei dispoziţii, era pusă în vedere profesorului excomunicarea; iar studenţii au fost îndrumaţi să se adune în capelă şi să se roage pentru întoarcerea rătăcitului.

Nu mult după acestea, la propunerea profesorului de drept internaţional Hodza, întreg senatul universităţii din Praga s'a

declarat de partea împricinatului profesor D. Sanda, condamnând procedura nunţiului papal.

*

FACULTATEA de teologie din Paris trece printr'o acută criză financiară. Această criză şi-a ajuns, după cât se pare, apogeul, întrucât instituţia de înaltă cultură creştinească a lansat de curând un apel cerând ajutorul publicului.

*

INCONTESTABIL că valul de laicizare a învăţământului în apus a slăbit simţitor şi tot mai mult creşte numărul bărbaţilor de stat, convinşi de necesitatea religiei în şcoală şi de folosul neasemănat pe care-l aduce învăţătura lui Hristos vieţii particulare şi obşteşti deopotrivă.

In această privinţă circulara din 28 Iulie 1932 a ministrului de interne al Reichului von Gayl este din cale afară de elocventă. Iată un fragment din această circulară trimisă tuturor guvernelor provinciale germane: „Educaţia patriotică şi cetăţenească se hrăneşte din puterea adevărurilor creştine. De aceea datoria mea deosebită va fi totdeauna să asigur şi să apăr dreptul şi libera desvoltare a şcoalei creştine şi temeiul creştin al oricărei educaţii".

*

ÎN revista „Stimmen der Zeit" iezuitul Max Pribilla îl caracterizează pe de curând decedatul arhiepiscop de Upsala (Svedia) Nathan Söderblom, ca o personalitate de cele mai mari proporţii. Iscusitul redactor al revistei din Freiburg in Br. laudă mişcarea ecumenică iniţiată şi condusă cu atâta vigoare de arhiepiscopul care trecea drept „papa" protestanţilor, exprimându-şi regretul că biserica romano-catolică stă la o parte de această mişcare şi în raport cu numărul mare al credincioşilor săi nu exercită în această privinţă decât o influinţă „ruşinos de neînsemnată".

N. C.

*

EVREI cari se căesc: Foaia creştină de îndrumare religioasă şi morală „Calea vieţii" aduce ştirea privitoare la căinţa unor Evrei. Mai mulţi Evrei din America au propus să se strângă, în timpul cel mai apropiat posibil, un număr cât mai mare de rabini la Ierusalim ca să revizuiască şi să discute din nou sentinţa dată împotriva lui Isus Hristos acum 1932 de ani. E timpul să se şteargă de pe conştiinţa poporului evreu pata omorârii lui Isus Hristos, iar Evreii înfrăţindu-se cu toate popoarele creştine să adoare, spune evreul Albin Valabregue, pe unul şi acelaş Dumnezeu.

N. N.